

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ»
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Освітньо-професійна програма
«Економіка»
Спеціальність 051
«Економіка»
Група БЕП-32

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: *«Ефективність використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»»*

Проектний матеріал складається з пояснювальної записки на 90 сторінках та ілюстративного матеріалу

Студент _____ Ткач К.І.

Керівник _____ проф. Кулаковська Т.А.

До захисту допущений

Завідувач кафедри _____ Хачатрян О.М.

Завідуючий відділенням _____ Воронкова Ю.В.

Захист « ____ » _____ 20 ____ р.   Протокол ДКК № _____

Оцінка ДКК _____

Секретар ДКК _____

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ»
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Відділення економічне
Кафедра Економіки
Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Форма навчання денна

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Заст. дир. з НВР Беркань І.В.

“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу бакалавра
здобувачці
ТКАЧ КАТЕРИНИ ІГОРІВНИ

Тема кваліфікаційної роботи: *«Ефективність використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»»*,

1. Затверджена наказом по коледжу № 235-А2-ОД від «17» __10__ 2022 р.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «10» __06__ 2022 р.
3. **Вихідні дані до роботи:** наукові праці вітчизняних та закордонних вчених на дану тему, фінансова звітність підприємства за 2020-2021 рр., інтернет ресурси.
4. **Зміст роботи** (перелік питань, що підлягають розгляду): Розділ 1. Науково-теоретичні засади управління позиковим капіталом підприємств; Розділ 2. діагностика внутрішнього стану ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» та ефективності використання позикового капіталу; Розділ 3. Проєкт заходів з підвищення ефективності використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»
5. **Перелік графічного матеріалу:** Таблиця 1. Напрями управління позиковим капіталом; Таблиця 2. Завдання та методи реалізації політики управління позиковим капіталом; Таблиця 3. Коефіцієнти, які використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства; Таблиця 4. Показники оцінювання ефективності використання позикового капіталу; Таблиця 5. Основні техніко-

економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» за два роки; Таблиця 6. Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «ККФ «Рошен» за два роки; Таблиця 7. Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ «Рошен» та результати факторного аналізу за моделями 3-4; Таблиця 8. Оцінка ефективності використання позикового капіталу за системою показників по ПрАТ «ККФ «Рошен»; Таблиця 9. Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ «Рошен» та результати факторного аналізу за моделлю 1; Таблиця 10. Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ «Рошен» та результати факторного аналізу за моделлю 2; Таблиця 11. Розрахунок економічного ефекту від використання послуги факторингу; Таблиця 12. Вплив використання факторингу на дебіторську та кредиторську заборгованість; Таблиця 13. Розрахунок рентабельності позикового капіталу після впровадження заходу

6. Дата видачі завдання – «__» _____ 2023 р.

Керівник _____ проф. Кулаковська Т.А.

Завдання прийняла до виконання _____ Ткач К.І.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	Збір, аналіз та систематизація інформації за темою кваліфікаційної роботи	01.04.-15.04
2.	Підготовка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	15.04- 01.05
3.	Збір та обробка інформації щодо стану кондитерської галузі України	01.05-15.05
4	Аналіз внутрішнього стану ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»	15.05-20.05
5.	Визначення шляхів підвищення ефективності використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»	20.05-28.05
6.	Розробка пропозицій з підвищення ефективності використання позикового капіталу на підприємстві	28.05-06.06
8.	Оформлення кваліфікаційної роботи	06.06.-09.06

Здобувачка _____ Ткач К.І.
(підпис)

Керівник роботи _____ проф. Кулаковська Т.А.
(підпис)

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра

КРБ містить 90 сторінок, 35 таблиці, список використаних джерел з 27 найменувань, 10 додатків.

Метою виконання роботи є оцінка ефективності використання позикового капіталу на підприємстві кондитерської галузі України – ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» та розробка практичних пропозицій з її підвищення.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають процеси управління капіталом підприємства.

Предметом дослідження є шляхи підвищення ефективності використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен».

Основними завданнями кваліфікаційної роботи: дослідити науково-теоретичні основи формування та використання позикового капіталу підприємств; проаналізувати методичні підходи до оцінки ефективності використання позикового капіталу підприємств; провести діагностику виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»; оцінити ефективність використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»; розробити пропозиції з підвищення ефективності використання позикового капіталу для ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»; розрахувати ефективність заходів з підвищення ефективності використання позикового капіталу підприємства.

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо шляхів підвищення ефективності використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен».

Одержані результати можуть бути використані на підприємствах горілчаної та кон'ячної промисловості України.

Рік виконання роботи 2023

Рік захисту роботи 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ	9
1.1. Економічна сутність позикового капіталу	9
1.2. Критерії доцільності залучення та використання позикового капіталу	11
1.3. Оцінка ефективності використання позикового капіталу	16
ВИСНОВКИ за Розділом 1	24
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ВНУТРІШНЬОГО СТАНУ ПрАТ «КИЇВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН» ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ	27
2.1. Характеристика ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»	27
2.2. Техніко-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»	33
2.2.1. Аналіз обсягу виробництва й реалізації продукції	33
2.2.2. Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних засобів	37
2.2.3. Аналіз динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів	42
2.2.4. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання	44
2.2.5. Аналіз собівартості продукції та витрат на виробництво	49
2.2.6. Аналіз рівня та динаміки фінансових результатів	50
2.3. Оцінка ефективності використання позикового капіталу коштів ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»	54
ВИСНОВКИ за Розділом 2	64

					БЕП32.22.000.КРБ		
Изм.	Лист	№ докум.	Подпись	Дата			
Разраб.		Ткач К.І.			Лит.	Лист	Листов
Провер.		Кулаковська Т.А.			5		90
Н. Контр.					<i>Ефективність використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»</i>		
Утверд.							

РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТ ЗАХОДІВ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ НА ПрАТ «КИЇВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН»	68
3.1. Управління дебіторською заборгованістю як захід підвищення ефективності використання позикового капіталу	68
3.2. Оцінка ефективності факторингу як методу управління дебіторською заборгованістю	74
ВИСНОВКИ за Розділом 3	78
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	91

					БЕП32.22.000.КРБ	6
		№ доквм.	По			

- дослідити науково-теоретичні основи формування та використання позикового капіталу підприємств;
- проаналізувати методичні підходи до оцінки ефективності використання позикового капіталу підприємств;
- провести діагностику виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»;
- оцінити ефективність використання позикового капіталу на ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»;
- розробити пропозиції з підвищення ефективності використання позикового капіталу для ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»;
- розрахувати ефективність заходів з підвищення ефективності використання позикового капіталу підприємства.

Методи дослідження: абсолютних і порівняльних переваг, аналітичні, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, факторний аналіз.

Інформаційної базою дослідження є статистична інформація Державного комітету статистики України, дані Міністерства аграрної політики України, статистична і фінансова звітність підприємств за 2 роки, матеріали досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет.

Кваліфікаційна робота містить 90 сторінок, 35 таблиць, список використаних джерел з 27 найменувань, 10 додатків.

		№ доквм.	По			
					БЕП32.22.000.КРБ	8

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність позикового капіталу

Капітал підприємства нерозривно пов'язаний із формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів суб'єктами господарювання. Капітал – це фінансові ресурси суб'єктів господарювання у матеріальній, нематеріальній та грошовій формах, призначені для отримання доходу від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

За критерієм власності капітал підприємства можна розділити на власний та позиковий:

1) власний капітал підприємства: статутний капітал (статутний капітал; переоцінка позаоборотних активів; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування;

2) позиковий капітал: довгострокові кредити банків; довгостроковий позиковий капітал; короткострокові кредити банків; короткостроковий позиковий капітал; кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, за отриманими авансами, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками із позабюджетними фондами, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, за внутрішніми розрахунками; інші залучені кошти.

Дискусійним в сучасній економічній науці залишається на сьогодні поняття «позикового капіталу».

На думку І. Бланка, «позиковий капітал – це частина капіталу підприємства, яка характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань (загальна сума боргу). При цьому І. Бланк пропонує ділити позиковий капітал на дві частини – довгостроковий та короткостроковий капітал. До довгострокового позикового капіталу (довгострокових фінансових зобов'язань) він відносить довгострокові кредити банків та інші позиковий капітал, термін повернення яких ще не настав, а

					БЕП32.22.000.КРБ	9
		№ доквм.	По			

також довгострокові кредити та позики, не погашені у строк. До короткострокового позикового капіталу І. Бланк відносить короткострокові кредити банків та інші позиковий капітал, термін повернення яких ще не настав; короткострокові кредити та позики, не погашені у строк; кредиторську заборгованість та інші короткострокові фінансові зобов'язання» [1, с. 522].

В. Ковальов розуміє «під позиковим капіталом грошову оцінку коштів, наданих економічному агенту на довгостроковій основі третіми особами. На відміну від власного капіталу, позиковий капітал:

1) підлягає поверненню, причому умови повернення обумовлюються на момент його мобілізації;

2) постійний у тому сенсі, що з позиції постачальників капіталу номінальна величина основної суми боргу не змінюється» [2, с. 385].

Основними складовими позикового капіталу В. Ковальов вважає «довгострокові кредити та позики, у тому числі облігаційні позики. Позиковий капітал характеризує грошові кошти, що залучаються на зворотній основі, або інші майнові цінності, необхідні для фінансування розвитку підприємства Усі форми позикового капіталу, використовуваного підприємством, є його фінансові зобов'язання, які підлягають погашенню у передбачені терміни» [2, с. 65].

У літературних джерелах можна віднайти багато підходів до трактування його сутності, причин виникнення, структуризації. На думку О. Булавинець [3, с. 36], «позиковий капітал підприємства характеризує ту частину власних фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, яка тимчасово не задіяна в господарській діяльності і може бути направлена ним на ринок капіталу для отримання додаткових доходів від інвестування».

Джерелами позикового капіталу підприємства є нерозподілений прибуток, залишки грошових коштів на рахунках в банках, резервні фонди та ін. Ще у праці «Капітал» К. Маркс характеризував позиковий капітал як такий, що не вкладається власником у виробництво, а віддається ним у позику, тобто продається іншому власнику для його використання у господарській діяльності [4, с. 576].

На думку П. Багрія і С. Дорогунцова, «позиковий капітал – це грошовий капітал, який його власник надає на певний час за певну плату у вигляді процента» [5, с. 422].

Позиковий капітал, що залучається підприємством, класифікується за такими критеріями:

- за метою залучення: для забезпечення відтворення необоротних активів, для поповнення оборотних активів, задоволення інших господарських чи соціальних потреб;

- за джерелами залучення: із зовнішніх джерел, із внутрішніх джерел (внутрішня кредиторська заборгованість);

- за періодом залучення: довгострокові (понад 1 рік), короткострокові (до 1 року);

- за формою залучення: у грошовій формі (фінансовий кредит), у формі обладнання (фінансовий лізинг), у товарній формі (комерційний кредит), в інших матеріальних чи нематеріальних формах;

- за формою забезпечення: незабезпечені, забезпечені порукою чи гарантією, забезпечені заставою чи закладом.

Позиковий капітал – це капітал, який залучається підприємством зі сторони у вигляді кредитів, фінансової допомоги, сум, отриманих під заставу та інших зовнішніх джерел на конкретний термін, на певних умовах під будь-які гарантії.

1.2. Критерії доцільності залучення та використання позикового капіталу

Позиковий капітал – це частина авансованого капіталу, сформована за рахунок ще не повернутих позикових джерел, які повинні бути відшкодовані кредиторам через певний строк у зумовленій формі. Будь-яке підприємство, яке орієнтується лише на використання власного капіталу, істотно звужує можливості підвищення його рентабельності, не в змозі за сприятливої кон'юнктури ринку швидко і в значних масштабах наростити обсяги виробництва.

					БЕП32.22.000.КРБ	11
		№ доквм.	По			

Залежно від джерела позикового капіталу підприємства формують відповідні структурні елементи авансованого капіталу. Так, довгострокові банківські кредити спрямовуються на формування основного капіталу, а короткострокові – як правило, на поповнення оборотного капіталу.

Кредити як частина позикового капіталу надаються підприємствам за плату, тобто вони сплачують за його використання певний відсоток від їх суми. Платним для підприємства є і таке джерело формування позикового капіталу, як випуск облігацій. Це вигідна форма залучення капіталу, оскільки власники облігацій не мають права втручатися в господарську діяльність підприємства на відміну від акцій, які дають право участі в капіталі.

Крім кредитів і випуску облігацій, підприємства можуть залучати для виробничих потреб засоби інших юридичних осіб у вигляді позик, сплачуючи за це певний відсоток. Так, підприємства можуть користуватися комерційним (товарним) кредитом при здійсненні розрахунків за куплену продукцію, надані їм послуги чи виконані для них роботи. Даний кредит може надаватися постачальниками у формі відстрочки платежу без сплати відсотків.

Безоплатним для підприємства є використання і такого джерела позикового капіталу, як кредиторська заборгованість по заробітній платі, за товари і послуги, за розрахунками з бюджетом, за страхування тощо. Ці елементи позикового капіталу мають бути повернуті підприємством, але поки воно ними володіє до терміну їх погашення (а нерідко і за межами цього терміну), то вказаними коштами таке підприємство розпоряджається на свій розсуд.

Використання позикового капіталу надає підприємствам, крім прямих переваг, і опосередковані переваги, як наприклад, зменшення бази оподаткування, а відтак, і скорочення платежів до бюджету (проценти за кредит відносять до валових витрат і завдяки цьому зменшується прибуток до оподаткування). Підприємство може отримати додаткову вигоду від використання позикового капіталу в період підвищення темпів інфляції. Це зумовлено тим, що повернення боргу здійснюється грошима меншої купівельної спроможності.

					БЕП32.22.000.КРБ	12
		№ доквм.	По			

Водночас залучення підприємствами позикового капіталу несе в собі і певні загрози. Головна з них – це зростання ризику зниження їх фінансової стійкості та платоспроможності. Крім того, виплачені проценти за кредит є елементом витрат, а отже, вони зменшують масу прибутку підприємства і рентабельність авансованого капіталу. Підприємства, які розраховують на взяття кредиту, можуть понести серйозні втрати в умовах нестабільного зовнішнього середовища і виникли в зв'язку з цим недоступність кредиту (високі процентні ставки за кредит, завищені вимоги до застави як гарантії кредиту тощо).

Таким чином, стає очевидним, що одним з принципових питань формування авансованого капіталу є визначення припустимої з економічної точки зору частки позикового капіталу відносно до частки капіталу, сформованого за рахунок власних коштів. Обґрунтована відповідь на це питання може бути дана на підставі оцінки норми прибутку на авансовий капітал, що використовує підприємство в процесі виробництва, і процентної ставки за кредит. Якщо останній показник перевищує перший, підприємству економічно вигідніше орієнтуватися на збільшення власних коштів і скорочувати позиковий капітал. Коли норма прибутку на авансований капітал вища за процентну ставку за кредит, має місце зростання прибутку на одиницю власного авансованого капіталу, тобто йому стає економічно вигідним залучати позиковий капітал.

Всі висновки щодо доцільності залучення позикового капіталу стосуються лише тих джерел його формування, які є для підприємства платними.

Методичний підхід до управління позиковим капіталом підприємств передбачає визначення їх стану, забезпеченості та ефективності використання.

До показників, які характеризують стан позикового капіталу, належать:

- сума та структура позикового капіталу підприємства;
- динаміка позикового капіталу, загалом та за їх видами;
- розміщення позикового капіталу в активах підприємства;
- частка позикового капіталу у загальній сумі капіталу та тенденція її зміни

за аналізований період;

					БЕП32.22.000.КРБ	13
		№ доквм.	По			

Коефіцієнти, які використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства

Коефіцієнт	Економічна інтерпретація	Методика розрахунку	Оптимальне значення
Коефіцієнт автономії	Характеризує рівень забезпеченості активів власним капіталом (ВК) в загальній сумі активів підприємства (А)	$K_a = \frac{BK}{A}$	$\geq 0,5$
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів (ОБА) власними оборотними коштами (ВОК)	Характеризує частку оборотних засобів, яка формується за рахунок власних джерел	$KO_{\text{ВОК}} = \frac{ВОК}{ОБА}$	opt – 0,3 min – 0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів (З) власними оборотними коштами (ВОК)	Характеризує частку запасів, яка формується за рахунок власних джерел	$KOZ_{\text{ВОК}} = \frac{ВОК}{З}$	$\geq 0,5$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показує, яка частка власного капіталу (ВК) спрямована на формування оборотних активів, тобто знаходяться у мобільній формі	$KM_{\text{ВК}} = \frac{ВОК}{ВК}$	0,2-0,5
Індекс постійного активу	Показує, яка частка власного капіталу є джерелом формування позаоборотних активів (ПОА)	$I_{\text{ПА}} = \frac{\text{ПОА} - \text{ДО}}{\text{ВК}}$	0,5-0,8
Коефіцієнт накопичення амортизації	Характеризує рівень зношеності нематеріальних активів (НМА) та основних засобів (ОЗ)	$K_{\text{НА}} = \frac{A_{\text{НМА}} + A_{\text{ОЗ}}}{\text{НМА} + \text{ОЗ}}$	$\leq 0,25$
Частка вкладення у торговельно-	Характеризує потенціальні можливості	$PB_{\text{ТВП}} = \frac{\text{НМА} + \text{ОЗ} + З}{\text{ВК}}$	$> 0,5$

Коефіцієнт	Економічна інтерпретація	Методика розрахунку	Оптимальне значення
виробничий потенціал	виробництва та забезпечення процесу реалізації		
Комплексний показник фінансової стійкості			
Комплексний показник	Узагальнюючий показник в оцінці фінансової стійкості підприємства	$КП_{\Phi C} = (K_a + KO_{\text{ВOK}} + KM_{\text{BK}} + ПВ_{\text{ТВП}}) / 4$	$\geq 0,5$

Джерело: [2, 6, 9]

1.3. Оцінка ефективності використання позикового капіталу

Однією з важливих проблем залучення позикового капіталу є їхнє ефективне використання. Позиковий капітал має сприяти підвищенню прибутковості власного капіталу, збільшенню прибутку та рентабельності використання капіталу загалом.

Одним із показників, що застосовуються для оцінки ефективності використання позикового капіталу, є ефект фінансового важеля, який показує, наскільки відсотків збільшується розмір власного капіталу за рахунок залучення позикового капіталу в обіг підприємства. Він виникає у тому випадку, коли рентабельність сукупного капіталу перевищує середньозважену ціну позикового капіталу [6]. Залучення позикового капіталу буде ефективним, коли темпи зростання прибутку підприємства випереджатимуть темпи зростання суми активів, тобто буде зростати показник рентабельності активів.

Ефект фінансового важеля виникає внаслідок перевищення рентабельності активів над «ціною» позикового капіталу, тобто середньою ставкою банківського кредиту. Позитивний ефект фінансового важеля ($E\Phi B$) утворюється, коли рентабельність активів (ROA) перевищує середню розрахункову ставку відсотка (CB), тобто $ROA > CB$. Іншими словами, у цьому випадку відбуватиметься збільшення рентабельності власного капіталу завдяки використанню кредиту. Негативна величина $E\Phi B$ отримується, коли рентабельність активів нижче за середню розрахункову ставку відсотка за кредит, тобто $ROA < CB$. І тут негативна

Керівництво підприємства має ретельно вивчити доцільність залучення позикового капіталу, можливість ефективного використання та повернення їх у встановлені договором строки.

Наступним етапом аналізу ефективності залучення позикового капіталу є визначення впливу наведених вище факторів на зміну ефекту фінансового важеля. У зв'язку з тим, що вплив цих факторів мають детермінований характер, тобто прямий вплив на ефект фінансового важеля і їх можна визначити на основі формули оцінки ефекту фінансового важеля, для визначення впливу кожного з наведених вище факторів використовується метод ланцюгових підстановок [7].

Фінансова модель, яка відображає методологічні засади та принципи розробки політики управління позиковим капіталом, є багатокритеріальною:

- 1) індекс фінансового важеля має перевищувати 1,0;
- 2) плече фінансового важеля має бути менше за 1,0;
- 3) коефіцієнт поточної ліквідності має бути більший за 2,0;
- 4) ціна позикового капіталу має спрямовуватися до мінімуму.

Дана модель містить такі змістовні характеристики процесу прийняття управлінських рішень:

- по-перше, це мета управління, яка полягає у зростанні добробуту власників; виражається індексом ефекту фінансового важеля;
- по-друге, це принципи управління, що орієнтують менеджмент компанії на забезпечення її фінансової незалежності та самостійності; провідником цієї візії є рекомендоване значення структурного показника (ПК/ВК);
- по-третє, це методи досягнення поставленої мети: методи мінімізації середньозваженої вартості позикового капіталу та методи підтримки поточної ліквідності.

Для оцінки ефективності формування та використання позикового капіталу підприємств можна використовувати систему показників, які відображають економічність процесу (табл. 1.2). Такий підхід запропонований в роботі [3].

Показники оцінки ефективності використання позикового капіталу містять систему показників економічності, серед яких показники руху позикового капіталу, вартості капіталу та структурні показники.

Таблиця 1.2

Показники оцінювання ефективності використання позикового капіталу

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика
Показники економічності		
<i>1. Показники ліквідності</i>		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ}}{\text{ПКк}}$	Відношення обсягу грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до короткострокового позикового капіталу (більше 0,2)
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ} + \text{ДЗ}}{\text{ПКк}}$	Відношення обсягу грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та довгострокової заборгованості до короткострокового позикового капіталу (більше 0,6)
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ} + \text{ДЗ} + \text{З}}{\text{ПКк}}$	Відношення обсягу грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, довгострокової заборгованості та запасів до короткострокового позикового капіталу (більше 1,0)
Коефіцієнт «ціни ліквідації»	$\frac{\text{А}}{\text{ПК}}$	Відношення обсягу активів до суми позикового капіталу (більше 1,0)
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ДЗ}}{\text{КЗ}}$	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, вказує на здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів
<i>2. Показники оборотності</i>		
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	$\frac{\text{ОР}}{\text{ПКсер}}$	Відношення обсягу реалізації до середньорічного обсягу позикового капіталу

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{ОР}{КЗсер}$	Відношення обсягу реалізації до середньорічного обсягу кредиторської заборгованості
Період обороту позикового капіталу	$\frac{ПКсер}{ОРо}$	Відношення середньорічного значення позикового капіталу до одноденного обсягу реалізації
Період обороту кредиторської заборгованості	$\frac{КЗсер}{ОРо}$	Відношення середньорічного значення кредиторської заборгованості до одноденного обсягу реалізації
<i>3. Показники рентабельності</i>		
Ефект фінансового левериджу	$(Ра - Впк) \cdot (1 - Спнп) \cdot \frac{ПК}{ВК}$	Показник свідчить, наскільки зросте рентабельність власного капіталу від залучення позикового капіталу
Гранична ефективність капіталу	$\frac{\Delta Рпк}{\Delta Впк}$	Відношення приросту позикового капіталу до приросту його вартості
Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу	$\frac{П}{ПК}$	Відношення прибутку до позикового капіталу

Джерело: [12-16]

Показники оцінки ефективності використання позикового капіталу містять систему показників економічності, серед яких показники ліквідності, оборотності та рентабельності позикового капіталу.

Перевагами такого методичного підходу до оцінки ефективності управління позиковим капіталом підприємства є:

- 1) дослідження процесів як формування (залучення), так і використання позикового капіталу підприємств;
- 2) порівняння фактичного значення узагальненого показника з нормативним показником;

					БЕП32.22.000.КРБ	21
		№ доквм.	По			

A – активи підприємства;

BK – власний капітал підприємства;

PK – позиковий капітал підприємства;

x – коефіцієнт рентабельності продажу;

y – рівень оборотності активів;

z – коефіцієнт «ціни» ліквідації;

k – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

m – коефіцієнт фінансової стабільності.

На нашу думку, для повноти висвітлення проблем управління позиковим капіталом підприємства та систематизації всіх процесів, автору доцільно було пов'язати між собою запропоновані моделі.

ВИСНОВКИ за Розділом 1

Позиковий капітал – це частина капіталу підприємства, яка характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань. З іншого боку, позиковий капітал – це капітал, який залучається підприємством зі сторони у вигляді кредитів, фінансової допомоги, сум, отриманих під заставу та інших зовнішніх джерел на конкретний термін, на певних умовах під будь-які гарантії.

Позиковий капітал, що залучається підприємством, можна класифікується за такими критеріями: мета залучення, джерела залучення, період залучення, форма залучення, форма забезпечення та ін.

Будь-яке підприємство, яке орієнтується лише на використання власного капіталу, істотно звужує можливості підвищення його рентабельності, не в змозі за сприятливої кон'юнктури ринку швидко і в значних масштабах наростити обсяги виробництва. Використання позикового капіталу надає підприємствам, крім прямих переваг, і опосередковані переваги, як наприклад, зменшення бази оподаткування, а відтак, і скорочення платежів до бюджету (проценти за кредит

					БЕП32.22.000.КРБ	24
		№ доквм.	По			

відносять до валових витрат і завдяки цьому зменшується прибуток до оподаткування). Підприємство може отримати додаткову вигоду від використання позикового капіталу в період підвищення темпів інфляції. Це зумовлено тим, що повернення боргу здійснюється грошима меншої купівельної спроможності. Водночас залучення підприємствами позикового капіталу несе в собі і певні загрози. Головна з них – це зростання ризику зниження їх фінансової стійкості та платоспроможності.

В управлінні позиковим капіталом доцільно виділяти два напрями: планування та формування позикового капіталу; оцінювання ефективності використання позикового капіталу, контроль за своєчасністю обслуговування та погашення боргових зобов'язань.

Важливим етапом управління позиковим капіталом підприємства є оцінка ефективності його використання, контроль за своєчасністю обслуговування та погашення боргових зобов'язань. Ефективне управління позиковим капіталом підприємства здатне забезпечити додаткові надходження у господарський оборот, збільшити рентабельність процесу виробництва, підвищити ринкову вартість підприємства.

Загальний методичний підхід до оцінки ефективності управління позиковими коштами підприємств передбачає визначення їх стану, забезпеченості та ефективності використання. Однією з важливих проблем залучення позикових коштів є їхнє ефективне використання. Позиковий капітал має сприяти підвищенню прибутковості власного капіталу, збільшенню прибутку та рентабельності використання капіталу загалом.

Одним із показників, що застосовуються для оцінки ефективності використання позикового капіталу, є ефект фінансового важеля, який показує, наскільки відсотків збільшується розмір власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів в обіг підприємства. Він виникає у тому випадку, коли рентабельність сукупного капіталу перевищує середньозважену ціну позикового капіталу.

					БЕП32.22.000.КРБ	25
		№ доквм.	По			

Керівництво підприємства має ретельно вивчити доцільність залучення позикових коштів, можливість ефективного використання та повернення їх у встановлені договором строки.

Показники оцінки ефективності використання позикового капіталу містять систему показників економічності, серед яких показники ліквідності, оборотності та рентабельності позикового капіталу. Цей методичний підхід потребує удосконалення з приводу встановлення ієрархічності підгруп показників щодо їх взаємообумовленого впливу та розробки узагальненого показника ефективності управління позиковим капіталом підприємства. Тому доцільним є використання мультиплікативних факторних моделей, які дозволяють проводити факторний аналіз впливу окремих факторів на результуючий показник.

Проведено дослідження три-, чотири- та шестифакторні мультиплікативні моделі, що використовуються для аналізу рентабельності позикового капіталу. Деякі з цих моделей, на нашу думку, є більш інформативними з приводу чинників впливу на процес управління позиковим капіталом підприємства. Інші розглядають відокремлено процеси формування та використання позикового капіталу..

					БЕП32.22.000.КРБ	26
		№ доквм.	По			

назву, оскільки назва Roshen було недостатньо ресурсним. Roshen – це неологізм. Такого слова в українській мові немає. Це західне слово, що тягне за собою головну небезпеку: український виробник – західна назва. Довелося розробити легенду, яка працює і донині – український виробник вирішив провести експансію на західний ринок. Щоб експансія вдалася, потрібно, щоб товар був визнаний справді кращим. Таким кращим українським продуктом є продукція ТМ Roshen, визнана українським споживачем. З цією торговою маркою українська кондитерська компанія і виходить на європейський, американський ринки. І це правда. Вироби під ТМ Roshen продаються в 15 країнах світу. Таким чином, нічого не змінювали і не прикрашали в товарному еквіваленті марки, а тільки посилили існуючі переваги. З такої легенди позиціонування логічно створився слоган: «Roshen – солодкий знак якості», який і був запропонований клієнтові.

З восени 2002 року була запущена масована рекламна кампанія.

Основний меседж: Roshen – український виробник кондитерських виробів високої якості.

Для покращення умов зберігання сировини та готової продукції, для оптимізації поставок продукції та мінімізації затримок продукції на складі – Корпорація ввела в експлуатацію власний логістичний центр.

Виробничі об'єкти Кондитерської Корпорації ROSHEN сертифіковані відповідно до вимог міжнародних стандартів якості та безпеки продуктів харчування ISO 22000:2005. На підприємствах корпорації ROSHEN працює система управління якістю, яка відповідає вимогам ISO 9001:2000, що підтверджується наявністю у кожної із фабрик Корпорації «Сертифікатів відповідності».

Кременчуцька кондитерська фабрика додатково сертифікована відповідно до вимог корпоративного стандарту IFS.

Всі кондитерські фабрики корпорації ROSHEN забезпечені обладнанням для моніторингу контролю якості продукції та відповідних досліджень. Розробкою технологій та запуском високоякісних кондитерських виробів займаються

					БЕП32.22.000.КРБ	28
		№ доквм.	По			

спеціалісти, які пройшли атестацію та навчання у спеціалізованих іноземних центрах.

Представлені на ринку кондитерські вироби виготовлені за найсучаснішими технологіями. Експлуатація сучасного високовиробничого обладнання, чітке дотримання технології виробництва, використання виключно високоякісної сировини та матеріалів, що застосовуються при виробництві кондитерських виробів є запорукою головних переваг продукції Roshen.

Продукція представлена в Україні, Казахстані, країнах Кавказу, Середньої Азії, Німеччині, США, Молдові, Ізраїлі, Литві та інших країнах.

Щорічно спеціалісти Корпорації створюють чимало нових виробів.

Виробничі об'єкти Кондитерської Корпорації «Roshen» сертифіковані за вимогами міжнародних стандартів якості та безпеки продуктів харчування ISO.

Головним постулатом політики в галузі менеджменту якості харчової безпеки в рамках відповідності вимогам міжнародного стандарту ISO 22000:2005, заснованого на принципах «НАССР (Hazard Analysis and Critical Control points – аналіз ризиків і критичних точок правління) для корпорації Рошен є орієнтація на споживача. З метою донесення інформації про політику в галузі менеджменту якості підприємств до споживача та надання йому необхідних доказів корпорація ROSHEN ввела систему управління якістю, яка відповідає вимогам ISO 9001:2000, що підтверджується наявністю у кожної із фабрик Корпорації «Сертифікатів відповідності».

Всі кондитерські вироби торгової марки «ROSHEN» виготовляються на основі натуральної високоякісної сировини.

Постійно поліпшується і вдосконалюється рецептура, впроваджуються сучасні інноваційні технології.

Зараз на ринку кондитерських виробів працюють близько 800 підприємств. Із них 28 вважаються великими. При цьому, близько двох третин всього ринку і три четверті експорту контролюють 9 виробників кондитерської галузі, а саме: АВК,

					БЕП32.22.000.КРБ	29
		№ доквм.	По			

Бісквіт-Шоколад, «Житомирські ласощі», Конті, Kraft Foods Україна, Домінік, Roshen, «Світ ласощів», та «Світоч» (Nestle).

Позитивним можна назвати активне витіснення шоколадного імпорту з українського ринку, в якому сьогодні частка закордонних марок складає в сукупності біля 5 %.

Український ринок кондитерських виробів завершив етап свого формування і знаходиться в стані жорсткої конкурентної протидії. Утримання і заохочення нових споживачів можливе за рахунок новинок продукції, рекламної та маркетингової політики, пошуку нових ринків збуту (переважно за рахунок експорту), а також – освоєння виробництва некондитерської продукції (снеки, кава і т.і.).

Продукція ТМ «ROSHEN»: торт «Київський», шоколад «Чайка», «Театральний», цукерки «Київ вечірній», «Вар’єте», «Ренуар», «Версаль», «Еклер» і т.д. – мають великий попит і користуються популярністю [19-21].

Найбільш популярним в Україні є шоколад з добавками (горіхи, родзинки), які споживають 44,1 % споживачів шоколадної плитки. Наступне місце у рейтингу популярності займає пористий шоколад – 14,8 % споживачів. Потім – чистий шоколад без домішок (11,8 %). Найменшим попитом користуються шоколад з наповнювачами (4 %), зменшується попит на традиційний молочний шоколад, що миттєво відобразилося на пропозиції кондитерів, які замінюють молочну продукцію новинками – з різноманітними видами горіхів та хрусткими наповнювачами. Аналізуючи переваги споживачів щодо вибору типу шоколаду можна простежити певні тенденції: 44,5 % споживачів віддають перевагу молочному шоколаду, 33,3 % – чорному і 5,7 % – білому.

Сильні сторони компанії «Рошен» – це:

- 1) можливість витратити значні кошти на рекламу;
- 2) широка відомість марки;
- 3) наявність розвиненої дистриб’юторської мережі. Компанія «ROSHEN» реалізує свою продукцію переважно установам харчування: кав’ярнями, кафе,

					БЕП32.22.000.КРБ	30
		№ доквм.	По			

барами, ресторанами, їдальнями. ТМ «ROSHEN» формує в регіонах України власну збутову мережу для збуту товарів повсякденного попиту виробів шоколаду, широкого асортименту;

4) висока якість продукції. Фабрика уважно стежить за технологічними новинками у виробництві шоколаду, постійно здійснює пошук нових видів сировини та обладнання, які б забезпечили мінімум витрат та високу якість продукції, та купує їх. Загальноприйнятою нормою для шоколаду являється критерій якості, згідно якому шоколадна маса не повинна мати часток більше 25мкм. Тому загально прийнято шоколад характеризувати спектром розподілу частинок. Для сучасного масового шоколаду це діапазон 15-30 мкм, а для шоколаду класу «преміум» – це діапазон 10-20 мкм.

Згідно стандарту шоколад ділиться на такі види:

Шоколад звичайний: містить не менше 92 % часток з розміром не менше 30мкм и вміст какао масла становить 31-33 %.

Шоколад десертний: містить не менше 96 % часток з розміром не менше 30мкм и вміст какао масла становить 32-35 %.

Шоколад пористий: по параметрам аналогічний десертному шоколаду, але має пористу структуру за рахунок обробки при змінному тиску.

Білий шоколад: кондитерська маса на какао маслі без додання какао тертого, розмір часток аналогічний десертному шоколаду.

Шоколад молочний: це шоколад з доданням молочних продуктів и вмістом какао масла від 25 до 31 %.

Шоколад з крупними добавками: це шоколад, в який в процесі виготовлення введені крупні добавки у вигляді горіхів, цукатів, родзинок та інших інгредієнтів.

Важливо відмітити, що «ROSHEN» бореться за зниження розмірів часток в шоколаді, і доля так названого «звичайного шоколаду» знижується з кожним роком.

5) наявність постійного постачальника сировини.

						БЕП32.22.000.КРБ	31
		№ доквм.	По				

промислової продукції в натуральному вираженні, а саме на 5123 тонни (20,73 %). Це свідчить про те, що підприємство дбає про розширення виробництва й новітні технології.

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий рівень випуску продукції відповідно до певної номенклатури, асортименту, якості за умови найбільш повного використання устаткування й виробничих площ, застосування прогресивної технології й організації виробництва.

Таблиця 2.2

Використання виробничої потужності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, (тонн)	35500,00	42200,00	6700,00
2. Фактично вироблено продукції, (тонн)	24717,00	29840,00	5123,00
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,70	0,71	0,01

Коефіцієнт використання виробничої потужності знаходиться на достатньому рівні та забезпечує стабільний процес виробництва та реалізації усіх видів продукції на підприємстві.

За рахунок збільшення фактичного обсягу виробленої промислової продукції коефіцієнт використання виробничої потужності зріс з 70 до 71 %, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції дозволяє своєчасно виявити резерви для розширення виробництва, а також визначити динаміку витрат та їх вплив на зміну ціни. Аналіз впливу зміни середньої оптової ціни й фактичного випуску продукції на обсяг виробництва продукції в порівнянних цінах відображено в таблиці 2.3.

**Вплив зміни середньої оптової ціни й фактичного випуску продукції на
обсяг виробництва продукції в порівняних цінах**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				ВП	Ц
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах (без ПДВ й акцизного збору) (ПП), тис. грн.	513437,00	619855,16	106418,16	106418,16	0,00
2. Фактично вироблено продукції (ВП), (тонн)	24717,00	29840,00	5123,00	106418,16	х
3. Середня оптова ціна 1 тонни (Ц), тис. грн	20,77	20,77	0,00	х	0,00

Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах збільшився у звітному році в порівнянні з базисним на 106418,16 тис. грн, обсяг виробництва продукції в натуральному виразі підвищився на 5123 тонни, середня оптова ціна однієї тонни продукції зосталась сталою.

Як видно з розрахунків, один фактор позитивно вплинув на зміну випуску продукції: збільшення обсягу виробництва продукції в натуральному вираженні призвело до підвищення випуску в порівняльних цінах на 106418,16 тис. грн. А другий фактор – середня оптова ціна однієї тонни продукції ніяк не вплинув.

Структура випуску продукції – це співвідношення окремих видів продукції підприємства в загальному обсязі випуску.

В таблиці 2.4 проведемо розрахунки, які характеризують структуру продукції ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен».

Структура випуску продукції підприємства

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
Глазуровані шоколадні цукерки	701	661	2,8	2,2	-40	-0,6

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	470093,0	638817	168724,0	35,89
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-43344,0	-24265,0	19079,0	-44,0

В попередньому році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило 43344 тис. грн, що складало 8 % від обсягу реалізованої продукції, а в звітному році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило вже 24265 тис. грн (4 % від фактичних обсягів реалізації), тобто скоротилося на 19079 тис. грн. Значні відхилення обсягів реалізації від виробництва, як і у попередньому випадку, свідчать, що на підприємстві в кожному році мають місце значні залишки продукції на складах.

2.2.2. Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних засобів

Аналіз динаміки основних засобів проводимо за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Зміна наявності основних засобів й їхньої динаміки

Осно вні засоби	Наявність на початок року	Надійшло		Вибуло		Наявність на кінець року	Відхилен ня	
		Усього	У т.ч. уведено в дію нових ОЗ	Усього	У т.ч. ліквідо вано		абсолют не	відносне
За рік								
Усього ОЗ у т.ч.	689901	56782	56782	8100	8100	738583	48682	7,05
ОЗ основного виду діяльності	689901	56782	56782	8100	8100	738583	48682	7,05

На досить низькому рівні знаходиться коефіцієнт вибуття. Тобто оновлення основних засобів на підприємстві здійснюється при неповній заміні старих та зношених засобів та призводить до накопичення застарілого обладнання, що стримує зростання економічної ефективності використання основних засобів.

Для аналізу технічного стану основних засобів використовуємо такі показники:

Коефіцієнт зносу:

$$K_{\text{ЗНОСУ}} = \text{Знос} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}}, \quad (2.1)$$

де Знос – сума зносу основних засобів;

ОФ_{ПОЧАТК} – початкова вартість основних засобів.

Коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{ПРИДАТН}} = \text{ОФ}_{\text{ЗАЛИШ}} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}}, \quad (2.2)$$

де ОФ_{ЗАЛИШ} – залишкова вартість основних засобів.

Значення показників технічного стану основних засобів представимо у вигляді таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
За рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн	689901	738583	48682
2. Знос, тис. грн	350070	395869	45799
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	339831	342714	2883
4. Коефіцієнт придатності	0,493	0,464	-0,029
5. Коефіцієнт зносу	0,507	0,536	0,029

Впродовж двох років початкова вартість основних засобів збільшувалась. Сума зносу на кінець звітного року склала 395869 тис. грн, а залишкова вартість була 342714 тис. грн. Коефіцієнти придатності мають невисокі значення та є меншими за значення коефіцієнтів зносу. Тобто, на підприємстві відбувається старіння виробничого апарату.

Аналіз ефективності використання основних засобів основного виду діяльності проводимо з використанням коефіцієнтів ефективності.

Ефективність використання основних засобів характеризується такими показниками:

$$\text{Фондовіддача}(\Phi_B): \Phi_B = \text{ВП}_\text{П}/\text{ОФ}, \quad (2.3)$$

де $\text{ВП}_\text{П}$ – обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу);

ОФ – середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності.

Для аналізу показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	513437	619855	106418
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	676750,5	714242	37491,5
3. Фондовіддача, грн/грн	0,759	0,868	0,109
4. Фондомісткість, грн/грн	1,318	1,152	-0,166

У звітному році в порівнянні з базисним роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності зросла: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції збільшився на 0,109 грн. Фондомісткість основних засобів основного виду діяльності зменшилась на 0,166 грн в розрахунку на 1 гривню випуску продукції, що також говорить про підвищення ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Для аналізу впливу зміни фондівіддачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на відхилення обсягів виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.10.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни середньорічної вартості основних засобів основного виду діяльності, фондівіддачі.

Таблиця 2.10

Вплив зміни фондівіддачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на зміну обсягів виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				ОФ	ФВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	513437	619855	106418	28444,05	77973,95
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	676750,5	714242	37491,5	28444,05	х
3. Фондовіддача, грн/грн	0,759	0,868	0,109	х	77973,95

У звітному році в порівнянні з базисним роком середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності збільшилась на 37491,5 тис. грн, фондвіддача зросла на 0,109 грн. Як видно з розрахунків, обидва фактори позитивно вплинули на зміну випуску продукції: зростання фондвіддачі привело до зростання випуску продукції в порівняльних цінах на 77973,95 тис. грн, а збільшення середньорічної вартості ОЗ основного виду діяльності – посприяло збільшенню випуску продукції на 28444,05 . грн.

2.2.3. Аналіз динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів

Для аналізу складу, структури та динаміки оборотних активів складемо аналітичну таблицю 2.11.

Таблиця 2.11

Склад, структура та динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
попередній рік						
Оборотні кошти	80681	100	103097	100	22416	0
Запаси	26849	33,28	35575	34,51	8726	1,23
Дебіторська заборгованість	53689	66,54	67404	65,38	13715	-1,17
Грошові та їх еквіваленти	143	0,18	118	0,11	-25	-0,06
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Інші оборотні активи	0	0	0	0	0	0
звітний рік						
Оборотні кошти	103097	100	96565	100	-6532	0
Запаси	35575	34,51	39509	40,91	3934	6,41
Дебіторська заборгованість	67404	65,38	55735	57,72	20160	-7,66
Грошові та їх еквіваленти	118	0,11	39	0,04	-67365	-0,07
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Інші оборотні активи	0	0	1282	1,33	1282	1,33

Найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів займають дебіторська заборгованість, яка з початку базового року знизилася на кінець звітнього року з 66,54 до 57,72 %. Другий елемент за значущістю – запаси, які складала 33,28 %, зросли до 40,91 % на кінець звітнього року.

Показники руху робочої сили

Показники	Попередній рік	Звітний рік	абсолютне відхилення
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	897,00	906,00	9,00
Прийнято робітників, осіб	7,00	9,00	2,00
Вибуло робітників, осіб	8,00	11,00	3,00
З них по власному бажанню	8,00	11,00	3,00
Коефіцієнт обороту по прийому	0,01	0,01	0,00
Коефіцієнт обороту по вибуттю	0,01	0,01	0,00
Коефіцієнт плинності робочої сили	0,01	0,01	0,00

В звітному році середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу зменшилася на 9 осіб, при цьому в попередньому році на роботу було прийнято 7 осіб, а звільнено – 8 осіб. В звітному році було прийнято на роботу 9 осіб, а звільнено 11 осіб. Як бачимо, основною причиною звільнення, як у попередньому році, так і в звітному році було власне бажання робітників.

Показники руху робочої сили, свідчать про те, що і в попередньому році, і в звітному році на підприємстві спостерігається незначний рух робочої сили, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства, оскільки не потребує витрат, пов'язаних зі звільненням працівників, навчанням нових працівників. Скорочення плинності кадрів може бути резервом підвищення продуктивності праці та результатів діяльності підприємства.

Для аналізу впливу трудових факторів на об'єм виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Вплив трудових факторів на об'єм виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	відхилення		
			разом	в т.ч. за рахунок	
				Чсу	ВГІР
Обсяг виробленої виробничої продукції в порівняних цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн.	513437	619855,2	106418,2	5151,5	101266,6

БЕП32.22.000.КРБ

Показники	Попередній рік	Звітний рік	відхилення		
			разом	в т.ч. за рахунок	
				Чсу	ВГІР
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Чс), осіб	897	906	9	5151,5	x
Середньорічний виробіток одного працівника (ВРІП), тис.грн./особу	572,39	684,17	111,77	x	101266,6

В звітному році порівняно з попереднім роком чисельність працівників збільшилась на 9 осіб, середньорічний виробіток одного працівника збільшився в середньому на 111,77 тис. грн. Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну об'єму виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу, середньорічної виробітки одного працівника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну обсягу виробничої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\text{ППс}(\text{Чс}) = (906 - 897) \cdot 572,39 = 5151,54 \text{ тис. грн.},$$

Вплив зміни середньорічного виробітку одного працівника на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\text{ППс}(\text{ВРІП}) = 906 \cdot (684,17 - 572,39) = 101266,6 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну об'єму виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta\text{ППс} = 5151,54 + 101266,6 = 106418,16 \text{ тис. грн.}, \quad \text{або}$$

$$\Delta\text{ППс} = 619855,16 - 513437 = 106418,16 \text{ тис. грн.}$$

Для аналізу використання робочого часу складемо аналітичну таблицю 2.16.

					БЕП32.22.000.КРБ	46
		№ доквм.	По			

Використання робочого часу на підприємстві

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Віднос.
Обсяг виробленої виробничої продукції в порівняних цінах (без НДС та АЗ), тис. грн	513437	619855,16	106418,1	20,73
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Чсу), чол.	897	906	9	1,003
Число людино-годин, відпрацьованих всіма працівниками	138593	101808	-36785	-26,54
Середнє число людино-годин, відпрацьованих одним працівником	154,51	112,37	-42,14	-27,27
Середньорічний виробіток одного працівника (ВГ1Р), тис. грн/чол.	572,39	684,17	111,77	19,53
Середньогодинний виробіток одного працівника (Вч1р) тис. грн/чол.	3,70	6,09	2,38	64,35

За допомогою аналізу використання робочого часу ми визначаємо можливі резерви підвищення ефективності використання робітників, а також на підставі виявлених резервів розробляються заходи їх реалізації на підставі співставлення різних темпів зростання виробітку продукції.

В звітному році в порівнянні з попереднім роком середньооблікова чисельність працівників збільшилась на 9 осіб. При цьому середнє число людино-годин, відпрацьованих одним працівником зменшилося на 42,14 години. За рахунок збільшення чисельності робітників загальна кількість відпрацьованих людино-годин зменшилась на 36785 люд.-годин. Разом з тим, середньорічний виробіток збільшився на 111,77 тис. грн/ос., середньогодинний – на 2,38 тис. грн/ос.

Величина фонду заробітної плати залежить від чисельності персоналу підприємства та середньої заробітної плати одного працівника.

Для аналізу зміни фонду заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.17.

					БЕП32.22.000.КРБ	47
		№ доквм.	По			

Вплив зміни чисельності персоналу та середньої заробітної плати одного робітника на зміну фонду оплати праці

Показники	Попередній рік	Звітний рік	відхилення		
			разом	в т. ч. за	
				Ч _{су}	ЗП
Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	107640,0	122310	14670	1080,0	13590
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Ч _{су}), чол.	897	906	9	1080,0	х
Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн	120,00	135,00	15,00	х	13590

Як видно з розрахунків, у звітному році порівняно з попереднім роком фонд оплати праці штатних працівників збільшився на 14670 тис. грн. Кількість працівників зросла на 9 осіб. Середньорічна заробітна плата збільшилась на 15 тис. грн.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну фонду оплати праці зміну середньооблікової чисельності штатних робітників облікового складу та середньорічної заробітної плати одного працівника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ}(\text{Ч}_{\text{су}}) = (906 - 897) \cdot 120 = 1080 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни середньорічної заробітної плати одного робітника на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ}(\text{ЗП}) = 906 \cdot (135 - 120) = 13590 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ} = 1080 + 13590 = 14670 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{або } \Delta\text{ФОТ} = 122310 - 107640 = 14670 \text{ тис. грн.}$$

Для аналізу співвідношення продуктивності праці одного працівника й середньої заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.18.

		№ доквм.	По			

Співвідношення змін продуктивності праці та середньої заробітної плати

Показники	Попередній рік	Звітний рік	відхилення	
			Абс.	Віднос.
Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол.	572,39	684,17	111,77	19,53
Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	120,00	135,00	15,00	12,50

Співвідношення зміни середньорічної заробітної плати й продуктивності праці одного працівника визначається відношенням відносного відхилення середньорічної заробітної плати одного робітника до відносного відхилення середньорічного виробітку одного робітника. В даному випадку це співвідношення складе $0,64 = 12,5 / 19,53$ тобто на 1% зростання продуктивності праці приходить 0,64 % росту заробітної плати. Це є позитивним проявом в діяльності підприємства. Підприємство раціонально використовує трудові ресурси.

2.2.5. Аналіз собівартості продукції та витрат на виробництво

Аналіз витрат на виробництво продукції проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елементу витрат на виробництво з питомою вагою в попередньому році. Для цього складають аналітичну таблицю 2.19.

Таблиця 2.19

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн.		Структура, %		Відхилення	
	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	Абсол. значення	Структура
1. Матеріальні витрати	67637,0	84342,0	14,88	13,08	16705	-1,80
2. Витрати на оплату праці	229719,0	323058,0	50,55	50,10	93339	-0,45
3. Відрахування на соціальні заходи	49107,0	70275,0	10,81	10,90	21168	0,09
4. Амортизація	47447,0	93365,0	10,44	14,48	45918	4,04
5. Інші операційні витрати	60548,0	73798,0	13,32	11,44	13250	-1,88
Разом	454458,0	644838,0	100	100	190380	0

мають достатній позитивний рівень, який в звітному році незначно знижується. Така тенденція достатньо позитивна й не загрожує можливості банкрутства, або неплатоспроможності.

Основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» наведені у таблиці 2.23.

Таблиця 2.23

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» за два роки

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	35500	42200	6700	18,9
2. Фактично вироблено продукції, тонн	24717	29840	5123	20,7
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,696	0,707	0,011	1,6
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	513437	663082	149645	29,1
- у порівняних цінах, тис. грн	513437	619855	106418	20,7
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	470093	638817	168724	35,9
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	676750,5	714242	37491,5	5,54
7. Фондовіддача, грн/грн	0,759	0,868	0,109	14,39
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	91889	99831	7942	8,64
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	5,12	6,40	1,28	25,08
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	897	906	9	1,0
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	572,4	684,2	111,8	19,5
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	454458	644838	190380	41,9
- матеріальні витрати	67637	84342	16705	24,7
- витрати на оплату праці	229719	323058	93339	40,6
- відрахування на соціальні заходи	49107	70275	21168	43,1
- амортизація	47447	93365	45918	96,8
- інші операційні витрати	60548	73798	13250	21,9
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції грн	0,885	0,972	0,087	9,9
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,132	0,127	-0,005	-3,4

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	393995	556236	162241	41,2
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	76098	82581	6483	8,5
17. Чистий прибуток, тис. грн	62400,36	67716,42	5316,06	8,5
18. Рентабельність продажів, %	13,27	10,6	-2,67	x
19. Рентабельність продукції, %	15,8	12,17	-3,63	x

ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом двох років зросла на 6700 тонн та складала 42200 тонн. Потужність підприємства характеризується високим рівнем використання. Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в попередньому році перебував на рівні 69,6 %, а в звітному році збільшився на 1,1 пункт і склав 70,7%.

В звітному році в порівнянні з попереднім роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (5123 тонн або 20,7 %) та обсяг виробленої продукції в порівняних цінах (106418 тис. грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зростання середніх цін на продукцію підприємства збільшився на 149645 тис. грн або 29,1 %.

В звітному році зросла ефективність використання оборотних коштів та основних засобів, про що говорить збільшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 1,28 оборотів та фондівіддачі на 10,9 коп. Ефективність використання персоналу підприємства підвищилася, про що свідчить динаміка продуктивність праці: значення показника зросло на 111,8 тис. грн.

Витрати на виробництво продукції в звітному році в порівнянні з попереднім роком зросли на 190380 тис. грн або 41,9 %. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в звітному році зросли на 8,7 коп. внаслідок того, що обсяг виробленої продукції збільшувався меншими темпами, ніж операційні витрати. Це є ознакою зниження ефективності управління виробничими ресурсами.

Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в звітному році порівняно з попереднім роком зросли на 5316 тис. грн та 6483 тис.

		№ доквм.	По		

грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності операційної діяльності, так і господарювання в цілому.

В звітному році не значно зменшилися показники рентабельності (продукції на 3,63 пунктів та продажів на 2,67 пункти), що також свідчить про незначне зниження ефективності діяльності підприємства.

Також як позитивну характеристику роботи підприємства варто відзначити достатньо високі абсолютні значення показників рентабельності, що є ознакою високого загального рівня прибутковості.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

2.3. Оцінка ефективності використання позикового капіталу коштів ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Оцінка ефективності використання позикового капіталу буде проведена за чотирьома методиками. Для проведення розрахунків використовуємо форми фінансової звітності, а саме Форма 1 «Баланс підприємства», Форма 2 «Звіт про фінансові результати». Вибірка необхідних даних наведена у табл. 2.24.

Таблиця 2.24

Вихідні дані для оцінки ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» за два роки

Показники	Попередній рік	Звітний рік	
	Початок попереднього року	Кінець попереднього року	Кінець звітного року
Чистий прибуток		62400,36	67716,42
Дохід від реалізації продукції		470093	638817
Сума оборотних активів підприємства	80681	103097	96565
Кредиторська заборгованість	31321	33299	31787

основних засобів підприємства. Частка вкладення у виробничо-торговельний потенціал, яка характеризує потенціальні можливості виробництва та забезпечення процесу реалізації, мала значення, яке значно перевищувало нормативне, що викликано високим рівнем власного капіталу. Такі значення показників свідчать про високий рівень фінансової стійкості. Комплексний показник фінансової стійкості як у попередньому, так і у звітному роках перевищує норматив у 0,5. Загалом ситуація на підприємстві стабільна.

Визначивши стан фінансової стійкості підприємства, на другому етапі слід визначити ефективність використання позикового капіталу. За методикою (див. Розділ 1) оцінка ефективності управління позиковим капіталом підприємства передбачає визначення ефективності використання позикового капіталу. Результати оцінки ефективності використання позикового капіталу наведені у таблиці 2.26.

Таблиця 2.26

Оцінка ефективності використання позикового капіталу за системою показників по ПрАТ «ККФ «Рошен»

Коефіцієнт	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
Показники ліквідності			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,004	0,001	-0,002
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,028	1,755	-0,273
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	3,096	2,998	-0,099
Коефіцієнт «ціни ліквідації»	10,228	11,187	0,959
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	2,024	1,753	-0,271
Показники оборотності			
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	10,44	15,47	5,03
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	14,55	19,63	5,08
Період обороту позикового капіталу	34,49	23,27	-11,22
Період обороту кредиторської заборгованості	24,74	18,34	-6,40

обороту позикового капіталу, отже підвищення ефективності його використання. Головним чином, це відбувається за рахунок прискорення обороту кредиторської заборгованості.

Третя група показників містить показники рентабельності капіталу та позикового капіталу, ефект фінансового важеля та граничну ефективність позикового капіталу. Показники рентабельності капіталу та позикового капіталу знаходяться на дуже високому рівні, ще й мають тенденцію до покращення у звітному році.

Гранична ефективність позикового капіталу зростає у звітному році в порівнянні з попереднім, що свідчить про те, що з кожним зменшенням вартості позикового капіталу спостерігається зростання маси позикового капіталу.

Ефект фінансового важеля показує, наскільки зросте рентабельність власного капіталу від залучення позикового капіталу. Отримане значення цього показника свідчить про недоцільність в подальшому залучення позикового капіталу, так як на кожен одиницю зростання позикового капіталу буде відбуватися зниження ефективності власного капіталу на 0,12 одиниць.

В цілому слід зазначити, що хоча ПрАТ «ККФ «Рошен» і працює переважно за рахунок власного капіталу, він досить ефективно використовує позиковий капітал.

Для оцінки ефективності використання позикового капіталу використовуються мільтиплікативні багатофакторні моделі, де результуючим показником є рентабельність позикового капіталу.

За допомогою факторного аналізу можна визначити вплив кожного з багатьох факторів, які впливають на рентабельність позикового капіталу. За допомогою моделей, наведених в роботі Л. Гіляровської, здійснено факторний аналіз (табл. 2.27).

					БЕП32.22.000.КРБ	59
		№ доквм.	По			

**Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ
«Рошен» та результати факторного аналізу за моделлю 1**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Рівень оборотності оборотних активів	5,116	6,399	1,283	0,278
Рівень покриття оборотними активами кредиторської заборгованості	2,844	3,068	0,224	0,109
Показник співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю	0,534	0,529	-0,005	-0,014
Частка дебіторської заборгованості в чистих активах	0,153	0,154	0,001	0,014
Коефіцієнт покриття чистими активами позикового капіталу	8,812	9,684	0,872	0,148
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255

Джерело: розраховано автором на основі [23-27]

На рентабельність позикового капіталу впливають такі показники: рентабельність продажу, оборотність активів, рівень покриття оборотними активами кредиторської заборгованості, співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю, частка дебіторської заборгованості в чистих активах (у власному капіталі) та коефіцієнт покриття чистими активами позикового капіталу.

Рентабельність продажу знаходиться на рівні 13 та 10 % у попередньому та звітному роках відповідно, має тенденцію до зниження. Рівень оборотності оборотних активів збільшився на 1,28 оборотів. Трохи зменшився показник співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю на 0,005 пунктів.

Дебіторська заборгованість у чистих активах (власний капітал) підприємства, становить 15 %, що характеризує сталу ситуацію на підприємстві. На кожен гривню

					БЕП32.22.000.КРБ	60
		№ доквм.	По			

власного капіталу припадає 15,3 коп. дебіторської заборгованості у попередньому році і 15.4 коп. – у звітному році.

Позитивним є також той факт, що у звітному році зростають показники: покриття оборотними активами кредиторської заборгованості – на 0,224 пункти та покриття чистими активами позикового капіталу – на 0,872 пункти. Їх рівень знаходиться є дуже високим.

В цілому рентабельність позикового капіталу зросла у звітному році на 0,255 пунктів, головним чином за рахунок трьох показників: рівню оборотності оборотних активів, коефіцієнту покриття чистими активами позикового капіталу та рівню покриття оборотними активами кредиторської заборгованості. Негативний вплив на рентабельність позикового капіталу спричинили зниження рентабельності продажу та нераціональна структура заборгованості підприємства.

Таблиця 2.28

**Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ
«Рошен» та результати факторного аналізу за моделлю 2**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Рівень оборотності дебіторської заборгованості	7,764	10,376	2,611	0,372
Показник співвідношення між кредиторською і дебіторською заборгованістю	1,874	1,892	0,018	0,014
Частка кредиторської заборгованості в позиковому капіталі	0,717	0,788	0,071	0,147
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255

Джерело: розраховано автором на основі [23-27]

На рентабельність позикового капіталу впливають такі показники: рентабельність продажу, оборотність дебіторської заборгованості, співвідношення між дебіторською та кредиторської заборгованістю, частка кредиторської заборгованості в позикового капіталу.

Рентабельність продажу знаходиться на достатньому рівні, але у звітному році має тенденцію до зниження на 2,7 процентні пункти. Рівень оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 2,61 обороти, що свідчить про прискорення оборотності дебіторської заборгованості і відсутність проблем у розрахунках з покупцями.

У звітному році збільшилося співвідношення між дебіторської та кредиторською заборгованістю. На 1 грн кредиторської заборгованості припадало у попередньому році 1,87 грн дебіторської заборгованості, а у звітному році – 1,89 грн. Крім того, кредиторська заборгованість становить 72 та 79 % позикового капіталу у попередньому та звітному роках відповідно.

В цілому рентабельність позикового капіталу зросла у звітному році на 0,255 пунктів, головним чином за рахунок двох показників: прискорення оборотності дебіторської заборгованості та покращенню у структурі заборгованості підприємства.

В роботі О. Булавинець запропоновано для оцінки ефективності використання позикового капіталу використовувати дві трифакторні мультиплікативні моделі, результуючим показником є рентабельність позикового капіталу (табл. 2.29). За допомогою факторного аналізу можна визначити вплив кожного з багатьох факторів, які впливають на рентабельність позикового капіталу.

Таблиця 2.29

**Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ
«Рошен» та результати факторного аналізу за моделями 3-4**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Рівень оборотності активів	1,064	1,448	0,384	0,400
Коефіцієнт «ціни» ліквідації	9,812	10,684	0,872	0,134
<i>Рентабельність позикового капіталу</i>	1,386	1,640	0,255	0,255
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,185	1,598	0,413	0,386
Коефіцієнт фінансової стабільності	8,812	9,684	0,872	0,148
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255

Джерело: розраховано автором на основі [23-27]

На рентабельність позикового капіталу за моделлю 3 впливають рентабельність продажу, оборотність активів та коефіцієнт «ціни» ліквідації.

Рентабельність продажу знаходиться на достатньому рівні, але у звітному році має тенденцію до зниження. Рівень оборотності активів збільшився на 0,384 обороти, що свідчить про прискорення оборотності активів. Коефіцієнт «ціни» ліквідації, який показує величину активів, що припадають на 1 грн позикового капіталу підприємства, зріс на 0,872 пункти, що є позитивною тенденцією.

Факторний аналіз показав негативний вплив на рівень рентабельності позикового капіталу зменшення рентабельності продажів. Найбільший позитивний вплив на рентабельність позикового капіталу здійснив показник оборотності активів, який зріс на 0,384 пункти.

На рентабельність позикового капіталу за моделлю 4 впливають рентабельність продажу, оборотність власного капіталу та коефіцієнт фінансової стабільності.

Рентабельність продажу знаходиться на достатньому рівні, але у звітному році має тенденцію до зниження. Рівень оборотності власного капіталу зменшився на 0,413 оборотів, що свідчить про прискорення оборотності власних активів. Коефіцієнт фінансової стабільності, який показує співвідношення власного і позикового капіталу, збільшився на 0,872 пункти, що є позитивною тенденцією.

Факторний аналіз показав негативний вплив на рівень рентабельності позикового капіталу зменшення рентабельності продажів. Найбільший позитивний

					БЕП32.22.000.КРБ	63
		№ доквм.	По			

вплив на рентабельність позикового капіталу здійснив коефіцієнт оборотності власного капіталу.

ВИСНОВКИ за Розділом 2

ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом двох років зросла на 6700 тонн. Потужність підприємства характеризується високим рівнем використання. В звітному році в порівнянні з попереднім роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 20,7 %. Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зростання середніх цін на продукцію підприємства збільшився на 29,1 %.

В звітному році зросла ефективність використання оборотних коштів та основних засобів, про що говорить збільшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 1,28 оборотів та фондівдачі на 10,9 коп. Ефективність використання персоналу підприємства підвищилася, про що свідчить динаміка продуктивності праці.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції в звітному році зросли на 8,7 коп. внаслідок того, що обсяг виробленої продукції збільшувався меншими темпами, ніж операційні витрати. Це є ознакою зниження ефективності управління виробничими ресурсами.

За досліджуваній період на підприємстві значно зросли основні засоби підприємства на 1354 млн грн (156 %). Протягом року було введено основних засобів на суму 1362 млн грн, що свідчить про розширення виробничого парку підприємства.

У попередньому та звітному роках значення коефіцієнтів оновлення основних засобів дорівнюють значенням коефіцієнтів введення основних засобів, що вказує на введення у дію тільки нових основних засобів. Слід зазначити різке зростання коефіцієнтів оновлення та введення основних засобів у звітному році на 0,5 пунктів. На досить низькому рівні знаходиться коефіцієнт вибуття. Тобто оновлення основних засобів на підприємстві здійснюється при неповній заміні

					БЕП32.22.000.КРБ	64
		№ доквм.	По			

старих та зношених засобів та призводить до накопичення застарілого обладнання, що стримує зростання економічної ефективності використання основних засобів.

Коефіцієнти придатності мають високі значення та набагато перевищують значення коефіцієнтів зносу. Тобто, на підприємстві постійно оновлюються основні засоби.

У звітному році в порівнянні з базисним роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції зменшився на 0,31 грн. Фондомісткість основних засобів основного виду діяльності збільшилась на 1,9 грн, що також говорить про зниження ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Таким чином, підприємство ефективно відновлює основні засоби, але недостатньо ефективно їх використовує.

Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в звітному році порівняно з попереднім роком зросли на 5316 тис. грн та 6483 тис. грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності операційної діяльності, так і господарювання в цілому. Також як позитивну характеристику роботи підприємства варто відзначити достатньо високі абсолютні значення показників рентабельності, що є ознакою високого загального рівня прибутковості.

Коефіцієнт автономії підприємства знаходиться на високому рівні, значно вищому за нормативне значення у 0,5, що свідчить про незалежність підприємства від позикового капіталу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який показує частку власного капіталу, спрямовану на формування оборотних активів, не відповідає нормативному значенню у 0,2-0,5. Це свідчить про те, що власні оборотні кошти сформовані частково за рахунок позикового капіталу. Відповідно такі показники, як коефіцієнти забезпечення оборотних активів та запасів власними оборотними коштами мають значення у межах норми 0,3 та 0,5 відповідно. Індекс постійного активу, який показує частку власного капіталу, який є джерелом формування позаоборотних активів, перевищує нормативні значення у 0,5-0,8. Це

					БЕП32.22.000.КРБ	65
		№ доквм.	По			

свідчить про те, що майно підприємства придбане в більшості за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт накопичення амортизації (коефіцієнт зносу) знаходиться на достатньо високому рівні (вище за 50 %), що засвідчує необхідність оновлення основних засобів підприємства. Частка вкладення у виробничо-торговельний потенціал, яка характеризує потенціальні можливості виробництва та забезпечення процесу реалізації, мала значення, яке значно перевищувало нормативне, що викликано високим рівнем власного капіталу. Такі значення показників свідчать про високий рівень фінансової стійкості. Комплексний показник фінансової стійкості як у попередньому, так і у звітному роках перевищує норматив у 0,5. Загалом ситуація на підприємстві стабільна.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності значно нижчий за норматив (0,2), ще має тенденцію до зниження. Коефіцієнт швидкої ліквідності як у попередньому, так і у звітному році знаходиться на рівні вищому за нормативне значення (0,6). Коефіцієнт загальної ліквідності і у попередньому, і у звітному році перевищує рівень нормативного значення (1,0). Майже всі значення показників ліквідності свідчать про можливість підприємства у короткі терміни розрахуватися за борговими зобов'язаннями. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості має дорівнювати 1,0. У попередньому році дебіторської заборгованості вистачало на покриття кредиторської заборгованості двічі. У звітному році ситуація трохи погіршилася, але залишилася на високому рівні.

Коефіцієнт оборотності позикового капіталу у попередньому році становив 10,4 обороти, а у звітному році збільшився до 15,47 оборотів, відповідно у звітному році період обороту позикового капіталу збільшився на 50 днів. Така ж сама ситуація спостерігається з коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості, який зменшився на 1 оборот, і з періодом обороту, який зріс на 11,22 днів. Відбувається прискорення обороту позикового капіталу, отже підвищення ефективності його використання. Головним чином, це відбувається за рахунок прискорення обороту кредиторської заборгованості.

					БЕП32.22.000.КРБ	66
		№ доквм.	По			

Показники рентабельності капіталу та позикового капіталу знаходяться на дуже високому рівні, ще й мають тенденцію до покращення у звітному році. Гранична ефективність позикового капіталу зростає у звітному році в порівнянні з попереднім, що свідчить про те, що з кожним зменшенням вартості позикового капіталу спостерігається зростання маси позикового капіталу. Ефект фінансового важеля показує, наскільки зросте рентабельність власного капіталу від залучення позикового капіталу. Отримане значення цього показника свідчить про недоцільність в подальшому залучення позикового капіталу, так як на кожну одиницю зростання позикового капіталу буде відбуватися зниження ефективності власного капіталу на 0,12 одиниць.

В цілому слід зазначити, що хоча ПрАТ «ККФ «Рошен» і працює переважно за рахунок власного капіталу, він досить ефективно використовує позиковий капітал.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

					БЕП32.22.000.КРБ	67
		№ доквм.	По			

Напрями управління позиковим капіталом

Класифікаційна ознака	Напрями управління
За терміном залучення	Управління довгостроковим капіталом Управління короткостроковим капіталом
За формою залучення	Управління банківським кредитом Управління емісією облігацій Управління фінансовим лізингом Управління кредиторською заборгованістю Управління комерційним кредитом
За характером і часом реалізації заходів	Стратегія управління капіталом Тактика управління капіталом
За місцем формування позикового капіталу	Управління кредитними ресурсами Управління внутрішньою кредиторською заборгованістю
За змістом управлінських дій	Управління формуванням позикового капіталу Управління використанням позикового капіталу

Джерело: [1, 3, 10]

Одним з заходів підвищення ефективності використання позикового капіталу є ефективне управління дебіторською заборгованістю і дотримання певного співвідношення з кредиторською заборгованістю.

Контроль стану дебіторської заборгованості містить:

- формування бюджету дебіторську заборгованість;
- формування реєстру «старіння» дебіторської заборгованості;
- моніторинг динаміки основних показників, що характеризують дебіторську заборгованість.

Бюджет дебіторської заборгованості формується у розрізі контрагентів-покупців та/або бізнес-напрямків. Упорядкування такого бюджету дозволяє прогнозувати рівень дебіторської заборгованості на майбутній період і вчасно його коригувати. Важливим моментом в управлінні дебіторської заборгованості є формування бази інформації про дебіторську заборгованість та можливість її аналізу. Реєстр старіння дебіторської заборгованості формується в розрізі дебіторів

					БЕП32.22.000.КРБ	69
		№ доквм.	По			

та бізнес-напрямків і дозволяє оцінювати її за різними «віковими групами», визначати рівень та склад «неблагополучної» та/або простроченої заборгованості. Як і інших видів оборотних активів, оцінку дебіторську заборгованість зазвичай проводять за оборотністю.

Коефіцієнт оборотності дебіторську заборгованість (раз) = $2 \cdot \text{Виручка від :}$
(Дз початку періоду + Дз наприкінці періоду). (3.1)

Період обороту дебіторську заборгованість (днів) = $365 : \text{Коефіцієнт}$
оборотності дебіторську заборгованість. (3.2)

Для того щоб визначити коефіцієнт оборотності та період обороту «живої» дебіторської заборгованості, необхідно відняти від сум дебіторської заборгованості суми сумнівної та безнадійної заборгованості (наприклад, заборгованість понад 120 днів).

Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість підвищує ймовірність накопичення безнадійних боргів. Збільшення обсягу безнадійних боргів скорочує прибуток. Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість призводить до дефіциту коштів і збільшує витрати, пов'язані із залученням додаткових коштів на фінансування поточної операційної діяльності.

Для оцінки ефективності роботи з дебіторами можна використовувати такі показники, як середньозважений час прострочення та період кредитування порівняно з попереднім періодом. При визначенні середньозваженого часу прострочення сумнівну та безнадійну заборгованість виключають із розгляду, щоб забезпечити коректне порівняння. Очевидно, що збільшення середньозваженого часу прострочення свідчить про зниження ефективності роботи з дебіторами, а зменшення навпаки.

		№ доквм.		По					
БЕП32.22.000.КРБ									70

У більшості регламентів з управління дебіторською заборгованістю зазначено, що за наявності її несплати вчасно, першим кроком має бути з'ясування причин несплати.

Серед основних факторів, що визначають, чому покупці не платять за своїми боргами, можна виділити такі групи:

1) причини економічного характеру – найактуальніші в сучасних умовах. Покупець сумлінний, але тимчасово відчуває дефіцит оборотних коштів унаслідок кризових процесів над ринком, чи... так званих кризових процесів на ринку;

2) причини політичного характеру. Боржник має кошти, що не відмовляється платити, але не платить вчасно. Затримка в оплаті може бути «нормальною» для цієї компанії, наприклад, через монопольне становище на ринку або значну перевагу в економічному потенціалі, який дозволяє компанії нав'язувати свій «стиль» роботи. Це також може бути обумовлено особливістю фінансової стратегії боржника, який воліє постійно «жити в борг» та за рахунок цього розширювати свій бізнес;

3) форс-мажорні обставини. Дія непереборних сил. Як такі чинники можуть виступати як природні катаклізми і стихійні лиха, аварії та інші техногенні катастрофи, а й втручання компетентних органів;

4) причини несумлінного характеру. Наприклад, боржник спочатку не збирався розраховуватись. З дебіторами такого сорту найчастіше доводиться мати справу тим компаніям, які в силу особливостей своєї продукції змушені працювати з дрібними замовниками чи фізичними особами. Великого боржника також може «осінити» ідея несплати у розвитку взаємних відносин, або він створює її штучно. Це може бути спровоковано такими діями: виявлення прорахунків у підписаній угоді, наявність законодавчих «пасток», відсутність достатнього контролю за розрахунками з боку постачальника, спроби недобросовісної конкуренції чи «беззахисність» кредитора тощо.

Методи впливу на боржників найбільш узагальнено можна класифікувати так:

		№ доквм.	По		БЕП32.22.000.КРБ	71

розгляди також можуть виявитися досить ефективними щодо повернення коштів, проте, швидше за все, після такого впливу ви можете назавжди викреслити цю компанію серед своїх клієнтів.

Робота з повернення боргів – одна з найнеприємніших функцій, яку потрібно комусь доручити. Вибір відповідальних за повернення простроченої, але ще безнадійної заборгованості для компаній має кілька альтернатив:

1. Фінансова служба. Бухгалтери та інші фінансові працівники як ніхто інший знають про те, хто, в якому розмірі і, що дуже важливо, скільки часу має, тому завжди існує «спокуса» скинути всю чорну роботу на фінансистів, які, як передбачається, повинні також знати, і як повертати ці борги. При цьому фінансовий працівник, зазвичай знайомий з клієнтом тільки «на папері», ставитиметься до всіх боржників однаково: всі телефонні переговори або листування такого працівника не зможуть містити диференційовані аргументи та умовляння. Тоді як в одному випадку варто було б вимагати, а в іншому просто попросити і т.д.

2. Юридична служба. Юристи краще за інших розбираються в правах та обов'язках своїх та клієнта. Вони можуть дуже грамотно, з юридичного погляду, вести листування з боржниками і пред'являти їм обґрунтовані претензії. Але при цьому знову ж таки втрачається такий важливий індивідуальний підхід.

3. Служба продажів. Це ті люди, які знайшли клієнта, вели з ним переговори та дійшли якоїсь угоди. Комерційні працівники (менеджери та продавці) не просто знають своїх покупців в обличчя, але мають уявлення про їх характер, потенційні можливості, про їх «цінність», історію відносин з контрагентом та багато інших нюансів. Водночас продавець – це той самий працівник, який дав «зелене світло» заборгованості. Тому логічно, якщо збирати борги будуть не ті, хто їх враховує, а ті, хто їх створює.

Фінансова служба – повинна брати на себе лише інформаційне забезпечення, вчасно оповіщаючи службу продажів і покупця про платежі, що наближаються, а службу продажів – і про прострочені платежі.

		№ доквм.	По		БЕП32.22.000.КРБ	73

Юридична служба – інформувати службу продажів про ті права та обов'язки, які взяли на себе покупці і які належать їм згідно із законом, та у разі неможливості отримати оплату «малою кров'ю» здійснювати дії, пов'язані з передачею справи до арбітражного суду.

3.2. Оцінка ефективності факторингу як методу управління дебіторською заборгованістю

Послуги факторингу включають не лише надання постачальнику та отримання від покупця грошових коштів, а й контроль стану заборгованості покупця з постачання, здійснення нагадування дебіторам про настання термінів оплати, проведення звірок з дебіторами, надання постачальнику інформації про поточний стан дебіторської заборгованості, а також ведення аналітики історії та поточним операціям. Крім того, факторинг допомагає задовольнити потребу підприємства у поточних оборотних коштах, не утворюючи при цьому зайвої грошової маси.

Факторинг – комплекс послуг, який банк (чи факторингова компанія), який у ролі фінансового агента, надає компаніям, які працюють зі своїми покупцями за умов відстрочки платежу.

Переваги факторингу:

1) при вірно складеному договорі фінансування під відступлення грошової вимоги відбувається розщеплення відповідальності між фактором і клієнтом, тоді як тягар кредиту клієнт несе практично одноосібно;

2) постачальник економить на видатках з оформлення кредитного договору, не сплачує відсотки користування чужими грошима, від нього вимагається у разі настання терміну погашення кредиту проводити мобілізацію коштів, вилучаючи їх із обороту;

3) факторингові компанії можуть додатково надавати своїм клієнтам послуги зі страхування ризиків, пов'язаних з неповною оплатою товарів, простроченням платежу або зміною валютних курсів, інформувати про платіжну

					БЕП32.22.000.КРБ	74
		№ доквм.	По			

дисципліну покупців, вести бухгалтерський облік, а також здійснювати управління дебіторською заборгованістю.

Факторинг – це оптимальне рішення, так як у підприємства, як було виявлено у другому розділі цього дослідження, існує велика дебіторська заборгованість.

Таблиця 3.2

Розрахунок економічного ефекту від використання послуги факторингу

Показники	Дата	Сума, тис. грн
Без використання факторингу		
Відвантажено продукції	На 01.01.2023	691000
Здійснена часткова оплата	На 01.01.2023	638817
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	На 01.01.2023	5528
Залишок заборгованості покупців	На 01.01.2023	52183
Втрати від переоплати за товари – 1,5% від оборотних коштів	На 01.01.2023	1448
Відсутність можливості інвестувати гроші у придбання нових товарів	На 01.01.2023	11212
Загальна сума втрат		70371
З використанням факторингу		
Відвантажено продукції	На 01.01.2023	691000
Отримано 95% суми оплати від банку	На 05.01.2023	656450
Розрахунок виконаний повністю (за мінусом дисконту 4 %)	На 01.03.2023	6910
Сума дисконту (4 % від суми грошових зобов'язань)	На 01.03.2023	27640
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	На 01.03.2023	221
Оплата послуг банку (1 % від суми грошових зобов'язань)	На 01.03.2023	6910
Загальна сума витрат та втрат	На 01.03.2023	34771
Економічний ефект при умові використання факторингу		35600

Таким чином, підприємству факторинг на суму 35600 тис. грн є вигіднішим, ніж використання кредиту.

Таблиця 3.3

Вплив використання факторингу на дебіторську та кредиторську заборгованість

Показники	2022	2023	Зміни
Дебіторська заборгованість	52183	34550	-17633
Дохід від реалізації	638817	638817	0
Оборотність дебіторської заборгованості, обороти	12,24	18,49	6,25
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	29,41	19,47	-9,94
Кредиторська заборгованість	31787	14148,5	-17638,5
Оборотність кредиторської заборгованості, обороти	20,1	45,15	25,05
Оборотність кредиторської заборгованості, дні	17,91	7,97	-9,94

Таким чином, в тому випадку, якщо дохід від реалізації залишиться на рівні попереднього року, то оборотність дебіторської заборгованості зросте на 6,25 оборотів, а термін розрахунків з дебіторами знизиться на 9,94 дні.

Це призведе до залучення в оборот додаткових грошових коштів. Визначимо залучення грошових коштів в оборот за рахунок зниження дебіторської заборгованості.

Одноденна виручка становить – 1774,5 тис. грн.

Термін розрахунків з дебіторами скоротиться на 9,94 дні, тоді залучення грошових коштів в оборот становитиме – 17638,5 тис. грн. Ця сума дозволить збільшити вартість товарів, які закупаються на суму 17638,5 тис. грн.

Таким чином, можливо знизити суму кредиторської заборгованості на суму 17638,5 тис. грн. Таким чином, оборотність кредиторської заборгованості зростає на 25,05 оборотів. Це свідчить про підвищення ефективності управління позиковим капіталом підприємства.

Таблиця 3.4

Розрахунок рентабельності позикового капіталу після впровадження заходу

Показники	Звітний рік	проект	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,106	0,1060	0	0
Рівень оборотності активів	1,448	1,484	0,036	0,041
Коефіцієнт «ціни» ліквідації	10,684	14,138	3,454	0,543
Рентабельність позикового капіталу	1,640	2,224	0,584	0,584

На рентабельність позикового капіталу за моделлю рентабельності позикового капіталу впливають рентабельність продажу, оборотність активів та коефіцієнт «ціни» ліквідації.

Рентабельність продажу знаходиться на достатньому рівні, у проєкті не змінюється. Рівень оборотності активів зростає на 0,036 оборотів, що свідчить про прискорення оборотності активів. Коефіцієнт «ціни» ліквідації, який показує величину активів, що припадають на 1 грн позикового капіталу підприємства, зріс на 3,454 пункти, що є позитивною тенденцією.

Рентабельність позикового капіталу зросла на 0,584 пункти, що свідчить про доцільність впровадження заходу.

Факторний аналіз показав позитивний вплив на рівень рентабельності позикового капіталу зростання показника «ціни» ліквідації та оборотності активів. Найбільший позитивний вплив на рентабельність позикового капіталу здійснив показник «ціни» ліквідації.

Розрахунок економічного ефекту використання факторингу показує ефект на рівні 35600 тис. грн. Отже, підприємству факторинг є вигіднішим, ніж використання кредиту.

У тому випадку, якщо дохід від реалізації залишиться на рівні попереднього року, то оборотність дебіторської заборгованості зросте на 6,25 оборотів, а термін розрахунків з дебіторами знизиться на 9,94 дні. Це призведе до залучення в оборот додаткових грошових коштів на суму 17638,5 тис. грн. Ця сума дозволить збільшити вартість товарів, які закупаються на суму 17638,5 тис. грн. Саме на цю суму можливо знизити суму кредиторської заборгованості. При цьому, оборотність кредиторської заборгованості зросте на 25,05 оборотів.

Рівень оборотності активів зростає на 0,036 оборотів, що свідчить про прискорення оборотності активів. Коефіцієнт «ціни» ліквідації, який показує величину активів, що припадають на 1 грн позикового капіталу підприємства, зріс на 3,454 пункти, що є позитивною тенденцією. Рентабельність позикового капіталу в проєкті зросла на 0,584 пункти, що свідчить про доцільність впровадження заходу.

Факторний аналіз показав позитивний вплив на рівень рентабельності позикового капіталу зростання показника «ціни» ліквідації та оборотності активів. Найбільший позитивний вплив на рентабельність позикового капіталу здійснив показник «ціни» ліквідації.

Це свідчить про підвищення ефективності управління позиковим капіталом підприємства.

		№ доквм.	По		БЕП32.22.000.КРБ	79

ВИСНОВКИ

Позиковий капітал – це частина капіталу підприємства, яка характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань. З іншого боку, позиковий капітал – це капітал, який залучається підприємством зі сторони у вигляді кредитів, фінансової допомоги, сум, отриманих під заставу та інших зовнішніх джерел на конкретний термін, на певних умовах під будь-які гарантії.

Позиковий капітал, що залучається підприємством, можна класифікується за такими критеріями: мета залучення, джерела залучення, період залучення, форма залучення, форма забезпечення та ін.

Будь-яке підприємство, яке орієнтується лише на використання власного капіталу, істотно звужує можливості підвищення його рентабельності, не в змозі за сприятливої кон'юнктури ринку швидко і в значних масштабах наростити обсяги виробництва. Використання позикового капіталу надає підприємствам, крім прямих переваг, і опосередковані переваги, як наприклад, зменшення бази оподаткування, а відтак, і скорочення платежів до бюджету (проценти за кредит відносять до валових витрат і завдяки цьому зменшується прибуток до оподаткування). Підприємство може отримати додаткову вигоду від використання позикового капіталу в період підвищення темпів інфляції. Це зумовлено тим, що повернення боргу здійснюється грошима меншої купівельної спроможності. Водночас залучення підприємствами позикового капіталу несе в собі і певні загрози. Головна з них – це зростання ризику зниження їх фінансової стійкості та платоспроможності.

В управлінні позиковим капіталом доцільно виділяти два напрями: планування та формування позикового капіталу; оцінювання ефективності використання позикового капіталу, контроль за своєчасністю обслуговування та погашення боргових зобов'язань.

Важливим етапом управління позиковим капіталом підприємства є оцінка ефективності його використання, контроль за своєчасністю обслуговування та погашення боргових зобов'язань. Ефективне управління позиковим капіталом

		№ доквм.	По		БЕП32.22.000.КРБ	80

підприємства здатне забезпечити додаткові надходження у господарський оборот, збільшити рентабельність процесу виробництва, підвищити ринкову вартість підприємства.

Загальний методичний підхід до оцінки ефективності управління позиковими коштами підприємств передбачає визначення їх стану, забезпеченості та ефективності використання. Однією з важливих проблем залучення позикових коштів є їхнє ефективне використання. Позиковий капітал має сприяти підвищенню прибутковості власного капіталу, збільшенню прибутку та рентабельності використання капіталу загалом.

Одним із показників, що застосовуються для оцінки ефективності використання позикового капіталу, є ефект фінансового важеля, який показує, наскільки відсотків збільшується розмір власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів в обіг підприємства. Він виникає у тому випадку, коли рентабельність сукупного капіталу перевищує середньозважену ціну позикового капіталу.

Керівництво підприємства має ретельно вивчити доцільність залучення позикових коштів, можливість ефективного використання та повернення їх у встановлені договором строки.

Показники оцінки ефективності використання позикового капіталу містять систему показників економічності, серед яких показники ліквідності, оборотності та рентабельності позикового капіталу. Цей методичний підхід потребує удосконалення з приводу встановлення ієрархічності підгруп показників щодо їх взаємообумовленого впливу та розробки узагальненого показника ефективності управління позиковим капіталом підприємства. Тому доцільним є використання мультиплікативних факторних моделей, які дозволяють проводити факторний аналіз впливу окремих факторів на результуючий показник.

Проведено дослідження три-, чотири- та шестифакторні мультиплікативні моделі, що використовуються для аналізу рентабельності позикового капіталу. Деякі з цих моделей, на нашу думку, є більш інформативними з приводу чинників

		№ доквм.	По		БЕП32.22.000.КРБ	81

впливу на процес управління позиковим капіталом підприємства. Інші розглядають відокремлено процеси формування та використання позикового капіталу.

ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом двох років зросла на 6700 тонн. Потужність підприємства характеризується високим рівнем використання. В звітному році в порівнянні з попереднім роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі на 20,7 %. Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зростання середніх цін на продукцію підприємства збільшився на 29,1 %.

В звітному році зросла ефективність використання оборотних коштів та основних засобів, про що говорить збільшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 1,28 оборотів та фондівдачі на 10,9 коп. Ефективність використання персоналу підприємства підвищилася, про що свідчить динаміка продуктивність праці.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції в звітному році зросли на 8,7 коп. внаслідок того, що обсяг виробленої продукції збільшувався меншими темпами, ніж операційні витрати. Це є ознакою зниження ефективності управління виробничими ресурсами.

За досліджуваний період на підприємстві значно зросли основні засоби підприємства на 1354 млн грн (156 %). Протягом року було введено основних засобів на суму 1362 млн грн, що свідчить про розширення виробничого парку підприємства.

У попередньому та звітному роках значення коефіцієнтів оновлення основних засобів дорівнюють значенням коефіцієнтів введення основних засобів, що вказує на введення у дію тільки нових основних засобів. Слід зазначити різке зростання коефіцієнтів оновлення та введення основних засобів у звітному році на 0,5 пунктів. На досить низькому рівні знаходиться коефіцієнт вибуття. Тобто оновлення основних засобів на підприємстві здійснюється при неповній заміні старих та зношених засобів та призводить до накопичення застарілого обладнання, що стримує зростання економічної ефективності використання основних засобів.

					БЕП32.22.000.КРБ	82
		№ доквм.	По			

Коефіцієнти придатності мають високі значення та набагато перевищують значення коефіцієнтів зносу. Тобто, на підприємстві постійно оновлюються основні засоби.

У звітному році в порівнянні з базисним роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожную гривню вартості основних засобів випуск продукції зменшився на 0,31 грн. Фондомісткість основних засобів основного виду діяльності збільшилась на 1,9 грн, що також говорить про зниження ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Таким чином, підприємство ефективно відновлює основні засоби, але недостатньо ефективно їх використовує.

Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в звітному році порівняно з попереднім роком зросли на 5316 тис. грн та 6483 тис. грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності операційної діяльності, так і господарювання в цілому. Також як позитивну характеристику роботи підприємства варто відзначити достатньо високі абсолютні значення показників рентабельності, що є ознакою високого загального рівня прибутковості.

Коефіцієнт автономії підприємства знаходиться на високому рівні, значно вищому за нормативне значення у 0,5, що свідчить про незалежність підприємства від позикового капіталу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який показує частку власного капіталу, спрямовану на формування оборотних активів, не відповідає нормативному значенню у 0,2-0,5. Це свідчить про те, що власні оборотні кошти сформовані частково за рахунок позикового капіталу. Відповідно такі показники, як коефіцієнти забезпечення оборотних активів та запасів власними оборотними коштами мають значення у межах норми 0,3 та 0,5 відповідно. Індекс постійного активу, який показує частку власного капіталу, який є джерелом формування позаоборотних активів, перевищує нормативні значення у 0,5-0,8. Це свідчить про те, що майно підприємства придбане в більшості за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт накопичення амортизації (коефіцієнт зносу) знаходиться на

					БЕП32.22.000.КРБ	83
		№ доквм.	По			

достатньо високому рівні (вище за 50 %), що засвідчує необхідність оновлення основних засобів підприємства. Частка вкладення у виробничо-торговельний потенціал, яка характеризує потенціальні можливості виробництва та забезпечення процесу реалізації, мала значення, яке значно перевищувало нормативне, що викликано високим рівнем власного капіталу. Такі значення показників свідчать про високий рівень фінансової стійкості. Комплексний показник фінансової стійкості як у попередньому, так і у звітному роках перевищує норматив у 0,5. Загалом ситуація на підприємстві стабільна.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності значно нижчий за норматив (0,2), ще має тенденцію до зниження. Коефіцієнт швидкої ліквідності як у попередньому, так і у звітному році знаходиться на рівні вищому за нормативне значення (0,6). Коефіцієнт загальної ліквідності і у попередньому, і у звітному році перевищує рівень нормативного значення (1,0). Майже всі значення показників ліквідності свідчать про можливість підприємства у короткі терміни розрахуватися за борговими зобов'язаннями. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості має дорівнювати 1,0. У попередньому році дебіторської заборгованості вистачало на покриття кредиторської заборгованості двічі. У звітному році ситуація трохи погіршилася, але залишилася на високому рівні.

Коефіцієнт оборотності позикового капіталу у попередньому році становив 10,4 обороти, а у звітному році збільшився до 15,47 оборотів, відповідно у звітному році період обороту позикового капіталу збільшився на 50 днів. Така ж сама ситуація спостерігається з коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості, який зменшився на 1 оборот, і з періодом обороту, який зріс на 11,22 днів. Відбувається прискорення обороту позикового капіталу, отже підвищення ефективності його використання. Головним чином, це відбувається за рахунок прискорення обороту кредиторської заборгованості.

Показники рентабельності капіталу та позикового капіталу знаходяться на дуже високому рівні, ще й мають тенденцію до покращення у звітному році. Гранична ефективність позикового капіталу зростає у звітному році в порівнянні з

					БЕП32.22.000.КРБ	84
		№ доквм.	По			

Найбільший позитивний вплив на рентабельність позикового капіталу здійснив показник «ціни» ліквідації.

Це свідчить про підвищення ефективності управління позиковим капіталом підприємства..

					БЕП32.22.000.КРБ	87
		№ доквм.	По			

22. Розвиток компанії «Рошен» у світі бізнесу. URL: <https://biz.nv.ua/economics/7-faktov-o-roshen-hto-proishodit-s-flagmanskim-biznesom-poroshenko-50051743.html> (дата звернення 18.04.2023).

23. Профіль бізнеса ROSHEN. URL: <https://latifundist.com/kompanii/1268-roshen> (дата звернення 18.04.2023).

24. Офіційний сайт вакансій корпорації «Рошен». URL: <https://www.roshen.com/ua/ua/karera/vakansiyi> (дата звернення 18.04.2023).

25. Сайт пошуку роботи, по запиту «Робота у корпорації «Рошен». URL: <https://rabota.ua/company805568> (дата звернення 18.04.2023).

26. Комплекс маркетингу на прикладі корпорації «ROSHEN» [Електронний ресурс]. URL: <https://smekni.com/a/140054/kompleks-marketingu-na-priklad-korporats-roshen/> (дата звернення 20.04.2023).

27. Характеристика рекламної діяльності КК «Roshen». URL: https://vuzlit.ua/250509/harakteristika_reklamnoyi_diyalnosti_roshen (дата звернення 20.04.2023).

					БЕП32.22.000.КРБ	90
		№ доквм.	По			

ДОДАТОК А

Таблиця 1

Напрями управління позиковим капіталом

Класифікаційна ознака	Напрями управління
За терміном залучення	Управління довгостроковим капіталом Управління короткостроковим капіталом
За формою залучення	Управління банківським кредитом Управління емісією облігацій Управління фінансовим лізингом Управління кредиторською заборгованістю Управління комерційним кредитом
За характером і часом реалізації заходів	Стратегія управління капіталом Тактика управління капіталом
За місцем формування позикових коштів	Управління кредитними ресурсами Управління внутрішньою кредиторською заборгованістю
За змістом управлінських дій	Управління формуванням позикового капіталу Управління використанням позикового капіталу

Додаток Б

Таблиця 2

Завдання та методи реалізації політики управління позиковим капіталом

Завдання	Методи реалізації
Формування достатнього обсягу позикового капіталу, який забезпечує необхідні темпи розвитку підприємства	Визначення загальної потреби у позиковому капіталі для фінансування необхідних підприємству активів
	Формування схем фінансування активів за рахунок позикового капіталу
	Розробка системи заходів з залучення позикового капіталу
Оптимізація розподілу позикового капіталу за видами діяльності і напрямками використання	Методи фінансування поточних фінансових потреб підприємства з урахуванням оборотних активів власними оборотними коштами
Забезпечення умов досягнення максимальної доходності позикового капіталу при передбачуваному рівні фінансового ризику	Зниження витрат на залучення позикового капіталу
	Контроль за дотриманням співвідношення доходності інвестованого капіталу та витратами на залучення позикового капіталу
Забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при передбачуваному рівні його доходності	Диверсифікація форм залучення позикового капіталу
	Оптимізація структури джерел залучення позикового капіталу
	Фінансування інвестиційних проектів при оптимальному співвідношенні власного та позикового капіталу
	Уникнення окремих фінансових ризиків, застосування ефективних форм їх внутрішнього та зовнішнього страхування
Забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку	Раціоналізація складу позикового капіталу за періодами залучення
	Розрахунок можливості та доцільності збільшення позикового капіталу, зміна його структури, структури балансу, дотримання достатнього рівня автономії
Забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства	Зниження рівня фінансових ризиків
	Сучасні форми розрахунків з кредиторами

Додаток В

Таблиця 3

Коефіцієнти, які використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства

Коефіцієнт	Економічна інтерпретація	Методика розрахунку	Оптимальне значення
Коефіцієнт автономії	Характеризує рівень забезпеченості активів власним капіталом (ВК) в загальній сумі активів підприємства (А)	$K_a = \frac{BK}{A}$	$\geq 0,5$
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів (ОБА) власними оборотними коштами (ВОК)	Характеризує частку оборотних засобів, яка формується за рахунок власних джерел	$KO_{\text{ВОК}} = \frac{ВОК}{ОБА}$	opt – 0,3 min – 0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів (З) власними оборотними коштами (ВОК)	Характеризує частку запасів, яка формується за рахунок власних джерел	$KO_{\text{ЗВОК}} = \frac{ВОК}{З}$	$\geq 0,5$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показує, яка частка власного капіталу (ВК) спрямована на формування оборотних активів, тобто знаходяться у мобільній формі	$KM_{\text{ВК}} = \frac{ВОК}{ВК}$	0,2-0,5
Індекс постійного активу	Показує, яка частка власного капіталу є джерелом формування позаоборотних активів (ПОА)	$I_{\text{ПА}} = \frac{\text{ПОА} - \text{ДО}}{\text{ВК}}$	0,5-0,8
Коефіцієнт накопичення амортизації	Характеризує рівень зношеності нематеріальних активів (НМА) та основних засобів (ОЗ)	$K_{\text{НА}} = \frac{A_{\text{НМА}} + A_{\text{ОЗ}}}{\text{НМА} + \text{ОЗ}}$	$\leq 0,25$
Частка вкладення у торговельно-виробничий потенціал	Характеризує потенціальні можливості виробництва та забезпечення процесу реалізації	$\frac{\text{ПВ}_{\text{ТВП}}}{\text{НМА} + \text{ОЗ} + \text{З}} = \frac{\text{ПВ}_{\text{ТВП}}}{\text{ВК}}$	$> 0,5$

Додаток Г

Таблиця 4

Показники оцінювання ефективності використання позикового капіталу

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика
Показники ефективності використання позикового капіталу		
<i>1. Показники ліквідності</i>		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ}}{\text{ПКк}}$	Відношення обсягу грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до короткострокового позикового капіталу (більше 0,2)
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ} + \text{ДЗ}}{\text{ПКк}}$	Відношення обсягу грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та довгострокової заборгованості до короткострокового позикового капіталу (більше 0,6)
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ} + \text{ДЗ} + \text{З}}{\text{ПКк}}$	Відношення обсягу грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, довгострокової заборгованості та запасів до короткострокового позикового капіталу (більше 1,0)
Коефіцієнт «ціни ліквідації»	$\frac{\text{А}}{\text{ПК}}$	Відношення обсягу активів до суми позикового капіталу (більше 1,0)
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ДЗ}}{\text{КЗ}}$	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, вказує на здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів
<i>2. Показники оборотності</i>		
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	$\frac{\text{ОР}}{\text{ПКсер}}$	Відношення обсягу реалізації до середньорічного обсягу позикового капіталу
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ОР}}{\text{КЗсер}}$	Відношення обсягу реалізації до середньорічного обсягу кредиторської заборгованості
Період обороту позикового капіталу	$\frac{\text{ПКсер}}{\text{ОРо}}$	Відношення середньорічного значення позикового капіталу до одноденного обсягу реалізації
Період обороту кредиторської заборгованості	$\frac{\text{КЗсер}}{\text{ОРо}}$	Відношення середньорічного значення кредиторської заборгованості до одноденного обсягу реалізації
<i>3. Показники рентабельності</i>		
Ефект фінансового левериджу	$(\text{Ра} - \text{Впк}) \cdot (1 - \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}) - \text{Спнп}$	Показник свідчить, наскільки зросте рентабельність власного капіталу від залучення позикових коштів
Гранична ефективність капіталу	$\frac{\Delta \text{Рпк}}{\Delta \text{Впк}}$	Відношення приросту позикового капіталу до приросту його вартості
Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу	$\frac{\text{П}}{\text{ПК}}$	Відношення прибутку до позикового капіталу

ДОДАТОК Д

Таблиця 5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» за два роки

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	35500	42200	6700	18,9
2. Фактично вироблено продукції, тонн	24717	29840	5123	20,7
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,696	0,707	0,011	1,6
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	513437	663082	149645	29,1
- у порівняних цінах, тис. грн	513437	619855	106418	20,7
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	470093	638817	168724	35,9
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	676750,5	714242	37491,5	5,54
7. Фондовіддача, грн/грн	0,759	0,868	0,109	14,39
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	91889	99831	7942	8,64
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	5,12	6,40	1,28	25,08
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	897	906	9	1,0
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	572,4	684,2	111,8	19,5
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	454458	644838	190380	41,9
- матеріальні витрати	67637	84342	16705	24,7
- витрати на оплату праці	229719	323058	93339	40,6
- відрахування на соціальні заходи	49107	70275	21168	43,1
- амортизація	47447	93365	45918	96,8
- інші операційні витрати	60548	73798	13250	21,9
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,885	0,972	0,087	9,9
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,132	0,127	-0,005	-3,4
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	393995	556236	162241	41,2
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	76098	82581	6483	8,5
17. Чистий прибуток, тис. грн	62400,36	67716,42	5316,06	8,5
18. Рентабельність продажів, %	13,27	10,6	-2,67	x
19. Рентабельність продукції, %	15,8	12,17	-3,63	x

БЕП32.22.000.КРБ

96

№ доквм.

По

ДОДАТОК Ж

Таблиця 6

Оцінка фінансової стійкості ПрАТ «ККФ «Рошен» за два роки

Коефіцієнт	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
Коефіцієнт автономії	0,9022	0,9106	≥ 0,5
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів (ОБА) власними оборотними коштами (ВОК)	0,5799	0,5934	opt – 0,3
Коефіцієнт забезпеченості запасів (З) власними оборотними коштами (ВОК)	1,6806	1,4503	≥ 0,5
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,150	0,143	0,2-0,5
Індекс постійного активу	0,850	0,857	0,5-0,8
Коефіцієнт накопичення амортизації	0,5074	0,5360	≤ 0,25
Частка вкладення у торговельно-виробничий потенціал	0,939	0,956	> 0,5
Комплексний показник фінансової стійкості	0,643	0,651	≥ 0,5

Таблиця 7

Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ «Рошен» та результати факторного аналізу за моделями 3-4

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Рівень оборотності активів	1,064	1,448	0,384	0,400
Коефіцієнт «ціни» ліквідації	9,812	10,684	0,872	0,134
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,185	1,598	0,413	0,386
Коефіцієнт фінансової стабільності	8,812	9,684	0,872	0,148
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255

БЕП32.22.000.КРБ

97

ДОДАТОК 3

Таблиця 8

Оцінка ефективності використання позикового капіталу за системою показників по ПрАТ «ККФ «Рошен»

Коефіцієнт	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
Показники ліквідності			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,004	0,001	-0,002
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,028	1,755	-0,273
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	3,096	2,998	-0,099
Коефіцієнт «ціни ліквідації»	10,228	11,187	0,959
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	2,024	1,753	-0,271
Показники оборотності			
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	10,44	15,47	5,03
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	14,55	19,63	5,08
Період обороту позикового капіталу	34,49	23,27	-11,22
Період обороту кредиторської заборгованості	24,74	18,34	-6,40
Показники рентабельності			
Ефект фінансового левериджу	-0,11	-0,12	-0,01
Гранична ефективність капіталу	13,80	36,09	22,29
Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу	1,39	1,64	0,25
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,14	0,15	0,01

ДОДАТОК К

Таблиця 9

**Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ
«Рошен» та результати факторного аналізу за моделлю 1**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Рівень оборотності оборотних активів	5,116	6,399	1,283	0,278
Рівень покриття оборотними активами кредиторської заборгованості	2,844	3,068	0,224	0,109
Показник співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю	0,534	0,529	-0,005	-0,014
Частка дебіторської заборгованості в чистих активах	0,153	0,154	0,001	0,014
Коефіцієнт покриття чистими активами позикового капіталу	8,812	9,684	0,872	0,148
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255

Таблиця 10

**Оцінка ефективності використання позикового капіталу ПрАТ «ККФ
«Рошен» та результати факторного аналізу за моделлю 2**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,133	0,106	-0,027	-0,279
Рівень оборотності дебіторської заборгованості	7,764	10,376	2,611	0,372
Показник співвідношення між кредиторською і дебіторською заборгованістю	1,874	1,892	0,018	0,014
Частка кредиторської заборгованості в позиковому капіталі	0,717	0,788	0,071	0,147
Рентабельність позикового капіталу	1,386	1,640	0,255	0,255

БЕП32.22.000.КРБ

99

ДОДАТОК Л

Таблиця 11

Розрахунок економічного ефекту від використання послуги факторингу

Показники	Дата	Сума, тис. грн
Без використання факторингу		
Відвантажено продукції	На 01.01.2023	691000
Здійснена часткова оплата	На 01.01.2023	638817
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	На 01.01.2023	5528
Залишок заборгованості покупців	На 01.01.2023	52183
Втрати від переплати за товари – 1,5% від оборотних коштів	На 01.01.2023	1448
Відсутність можливості інвестувати гроші у придбання нових товарів	На 01.01.2023	11212
Загальна сума втрат		70371
З використанням факторингу		
Відвантажено продукції	На 01.01.2023	691000
Отримано 95% суми оплати від банку	На 05.01.2023	656450
Розрахунок виконаний повністю (за мінусом дисконту 4 %)	На 01.03.2023	6910
Сума дисконту (4 % від суми грошових зобов'язань)	На 01.03.2023	27640
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	На 01.03.2023	221
Оплата послуг банку (1 % від суми грошових зобов'язань)	На 01.03.2023	6910
Загальна сума витрат та втрат	На 01.03.2023	34771
Економічний ефект при умові використання факторингу		35600

ДОДАТОК М

Таблиця 12

Вплив використання факторингу на дебіторську та кредиторську заборгованість

Показники	2022	2023	Зміни
Дебіторська заборгованість	52183	34550	-17633
Дохід від реалізації	638817	638817	0
Оборотність дебіторської заборгованості, обороти	12,24	18,49	6,25
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	29,41	19,47	-9,94
Кредиторська заборгованість	31787	14148,5	-17638,5
Оборотність кредиторської заборгованості, обороти	20,1	45,15	25,05
Оборотність кредиторської заборгованості, дні	17,91	7,97	-9,94

Таблиця 13

Розрахунок рентабельності позикового капіталу після впровадження заходу

Показники	Звітний рік	проект	Відхилення	Факторний аналіз
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,106	0,1060	0	0
Рівень оборотності активів	1,448	1,484	0,036	0,041
Коефіцієнт «ціни» ліквідації	10,684	14,138	3,454	0,543
Рентабельність позикового капіталу	1,640	2,224	0,584	0,584